

משנת התלמוד הקצר / מסכת סוכה -ק62 00הקצר אב תשס"ו

בהכנת חיבור "משנת התלמוד השלם והקצר" הושקעו עבודה רבה ולכן כל הזכויות שמורות ומשוררות למחבר, הן על פי דין תורה והן על פי חוק הבינלאומי ואסור בכל תוקף כל הדפסה, צילום, העתקה, שיכפול, הקלטה, תרגום, אחסון במאגר מידע, מולטימדיה ו/או כל מאגר אחר, או כל אמצעי אלקטרוני אופטי, מכני או אחר, של כל חלק שהוא מהחומר ללא אישור בכתב.

בחיבורי "משנת זכויות היוצר" מהדורה תשס"ב פרק ה' הערה 1, הבאנו שלפי הרבה פוסקים איסור העתקה כרוך באיסור גזל מהתורה, ולכן אסור להעתיק אפי' למטרה עצמית גם אם בלא העתקה לא היה קונה את היצירה, ושכן פוסק מרן הגרי"ש אלישיב מובא בחיבורי שם פרק יח, וכן דעת הגר"ש הלוי ואזנר

פרק ראשון

סוכה

א. סוכה שגבוהה מכ' אמה [דף ב. ב.]:

לרבי יהודה – בכל מקרה כשרה, ולפי רבנן – יש אופנים שפסולה, ונחלקו האמוראים בדעתם כדלהלן:

1. כשאין הדפנות מגיעות לסכך והסוכה קטנה – לכו"ע הסוכה פסולה.
2. לרב הונא – "קטנה" היינו כל שאינה יותר מד' אמות על ד' אמות, ולרב חנן בר רבה אמר רב – היינו כשמחזקת רק את ראשו רובו ושולחנו.
3. כשהדפנות לא מגיעות לסכך והסוכה גדולה מד' אמות על ד' אמות, לרב הונא ורב חנן – כשרה, לרבה ורבא – פסולה.

ב. כשמקצת הסכך מעל כ' אמה [דף ב. ב.]:

תוס'⁽¹⁾ כותבים: שללישנא קמא בעירובין אליבא דרבה – פסולה מדרבנן, ושאליבא דרבא – כשרה.

ג. נר חנוכה שהניחה למעלה מכ' אמה [דף ב. ב.]:

לתוס'⁽²⁾ אף למ"ד הנחה עושה מצוה, צריך לכבותה להורידה, ולחזור ולהדליקה.

ד. סוכה שדפנותיה חזקות כדפנות דירת קבע כשרה [דף ב. ב.]:

ה. לתוס'⁽³⁾ סוכה שקבע את הסכך במסמרים פסולה [דף ב. ב.]:

ו. השיעור המנימלי להכשר סוכה [דף ב. ג.]:

לרבי – ד' אמות על ד' אמות כדין בית, לפי בית שמאי – כשמחזקת ראשו רובו ושולחנו, ושיעורו ז' טפחים, ולפי בית הלל – די במחזקת ראשו ורובו.

ז. חובת אשה וקטן בסוכה [דף ב. ג.]:

אשה וקטן הצריך לאמו – פטורים, אבל קטן שאינו צריך לאמו – חייב מדרבנן.

ח. אם אין לבן אב – מוטל על האמא לחנך בניה [דף ב. ג.]:

מקורות והערות

(1) ד"ה אומר. (2) ד"ה דאורייתא. (3) ד"ה כי.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ט. סוכה שרחבה צר פחות מז' טפחים ואורכה יותר מי' טפחים [דף ג.]

עייין תוס' ד"ה לא, במג"א ובט"ז סי' תרלד, בב"ח ובפנ"י.

י. כשהשולחן מחוץ לסוכה [דף ג.]

1. בסוכה קטנה המחזקת רק ראשו ורובו ולא שולחנו, לב"ש – לא יצא, ולב"ה – יצא.
 2. בסוכה גדולה שהניח שולחנו בחוץ, לפי ב"ה – יצא, ולפי ב"ש – לא יצא, שמא ימשך אחר שולחנו, וכותבים התוס': שלכן מדאורייתא גם לא יצא.
- תוס' בשם רב עמרם פוסקים: כב"ש, וכותבים: שזהו רק בסוכה קטנה אבל בגדולה הלכה כב"ה.

יא. בורגנין כעיבור לעיר [דף ג:]

בתוס' מבואר הדינים הבאים:

1. לעיר אחת, לר"מ – נותנים קרפף אחד, לרבנן – לא נותנים כלל.
2. לשתי עיירות המרוחקים קרפף אחד – לכו"ע נותנים להם את הקרפף.
3. לשתי עיירות המרוחקים שתי קרפפים בלבד, לר"מ ולרב הונא אליבא דרבנן – נותנים לכל עיר קרפף, והוי חיבור, ולרבי חייא בר רב אליבא דרבנן – לא נותנים כלל, כיון שהמרחק יותר מקרפף.
4. בית שיש בו ד' אמות הרחוק מהעיר לענין להחשב כעיר, לר"ת – נחשב לעיר בפני עצמו, לרשב"ם – אינו נחשב לעיר בפני עצמו, ושם הוא תוך שיעור קרפף, נעשה חיבור לעיר למנות ממנו אלפיים אמה, וכן אם נמצא בסוף קרפף מעיר זו וסוף קרפף מעיר זו, הבית מחברם לעיר אחת.
5. בית שיש בו ד' אמות ורחוק מהעיר שיעור שני קרפפים – אינו נחשב לעיר ולא נעשה חיבור.
6. בית שאין בו ד' אמות או בורגנין בכבל – אינו נעשה חיבור לעיר גם כשנמצא בתוך שיעור קרפף.
7. בורגנין במקום שאין מים שוטפין אותו – אם הוא תוך שיעור קרפף נעשה חיבור לעיר.

יב. בית שאין בו ד' על ד' אמות [דף ג:]

עירובי חצירות – אין מניחין בו, משום שאין ראוי לדירה, אבל מניחים בו שיתופי מבואות, דלא גרע מחצר, ופטור מן המזוזה.

יג. מיעוט סוכה הגבוהה כ' [דף ד.]

1. כשמיעטה בכרים וכסתות – לא הוי מיעוט. (4) רש"י מפרש: זהו משום שאין סופו להניחם כל ז', מפני הפסד ממונו, ואפי' כשביטלו בפיו, הואיל ובטלה דעתו אצל כל אדם.
2. כשמיעטה בתבן וביטלו – הוי מיעוט, ואם בסתם כשלא ביטלו בפירוש – אינו ביטול ואינו ממעט, ואם כשאינו עתיד לפנותו, לרבי יוסי – מבוטל וממעט, לרבנן – אינו מבוטל ואינו ממעט.
3. כשמיעטה בעפר וביטלו – מבוטל וממעט.
4. בסתם או כשאין עתיד לפנותו – רש"י ותוס' כותבים: שהדין תלוי במחלוקת רבי יוסי ורבנן שבדין הקודם.

יד. הגדרת "ביטול" "אינו עתיד לפנותו" "סתם" [דף ג: ד.]

1. ביטול, לרש"י(5) – זה מועיל רק כשמבטלו בפיו, ומהני גם כשמבטלו רק לז' ימי החג.

מקורות והערות

(4) הפנ"י כותב: שזהו רק מדרבנן. (5) ד"ה דבטלינהו.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

2. אינו עתיד לפנותו – פי' כשגמר בליבו שלא לפנות.

3. סתם – רש"י מפרש: שלא ידוע אם יפנה או לא.

טו. הוצין היורדין לתוך כ' או לתוך י' טפחים [דף ד.]

1. כשהסוכה גבוהה כ' והוצין יורדין לתוך כ' אמה – אם צילתם של ההוצין מרובה מחמתן אף בלא סכך העליון – הסוכה כשרה.

2. כשהסוכה פחות מכ' והוצין יורדין לתוך י' טפחים, לפי רבא – הסוכה פסולה גם כשחמתם מרובה מצילתן, דהוי דירה סרוחה, וזהו אחרת מאביי שסבר שכשרה.

טז. סוכה הגבוהה כ' שבנה בה איצטבא [דף ד.]

1. כשהאיצטבא כנגד דופן האמצעי ויש בה הכשר סוכה, לרש"י – אם האיצטבא ז' ומשהו כל הסוכה כשרה.

2. כשהאיצטבא מן הצד או באמציעתה ויש באיצטבא הכשר סוכה, ויש ד' אמות משפת האיצטבא ולכותל – כל הסוכה פסולה, דאין לסוכה ג' דפנות.

3. כבדין הקודם באופן שאין ד' אמות משפת האיצטבא ולכותל – כשרה מדין "דופן עקומה".

לרש"י: (6) אומרים דופן עקומה גם כשהאיצטבא גבוהה מהקרקע י' טפחים.

יז. סוכה הפחותה מי' טפחים וחקק בה כדי להשלימה לי', לענין סוכה ולענין שבת [דף ד. ד:]

1. לענין סוכה כשיש משפת חקק ולכותל ג' טפחים – לא מצטרפין להחשיבן לדופן.

2. לענין סוכה כשאין משפת חקק ולכותל ג' טפחים ויש בגומא הכשר סוכה – מצטרפין להחשיבן לכותל מכח הדין "לבד".

3. לענין סוכה כשאין משפת חקק ולכותל ג' טפחים ואין בגומא הכשר סוכה, לרש"י (ד"ה כדי) – לא מצטרפין.

4. לענין שבת – תוס' (7) מביאים: שלענין רה"י מצטרפין אף אם יש משפת חקק ולכותל ג' טפחים ויותר.

יח. גבוהה כ' אמה וט' טפחים ובנה עמוד גבוה י' טפחים [דף ד:]

לפי רבא – אין מחיצות העמוד נחשבים לדפנות מכח דין "גוד אסיק מחיצתא", הואיל ואין המחיצות ניכרות, ואחרת מאביי שסבר לומר שכשרה מדין "גוד אסיק מחיצתא".

רש"י כותב: שאם משפת העמוד ולכתלים אין ד' אמות – מקום העמוד כשר, דאמרינן דופן עקומה.

יט. טילטול בשבת בחריץ עמוק ה' ומקיפו גדר בגובה ה' [דף ד:]

תוס' (7) כותבים:

1. לענין אם החריץ נחשב לרה"י שיהא מותר לטלטל בתוכו, ניתן להבין מרש"י בגיטין, שלרב חסדא אין מצטרפין, (ולמרימר שם מצטרפין), ותוס' סוברים, שלכו"ע מצטרפין.

2. בב' חצירות זו למעלה מזו – לכו"ע הוי מחיצה להחשיב את התחונה לרשות נפרדת לערב לעצמה להתיר לטלטל בה, אבל לענין העליונה – הדין תלוי במחלוקת רב חסדא ואמימר שבדין הקודם אם העליונה מערבת שנים או אחת, ולענין לטלטל בעליונה, לתוס' – לרב חסדא אין מצטרפין ואסור לטלטל בעליונה.

מקורות והערות

(6) דף ד: ד"ה ובנה. (7) ד"ה פחות.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

כ. טילטול בשבת בתל ברה"ר גבוה ה' והקיף על גביו מחיצה ה' [דף ד:]

תוס'⁽⁸⁾ בתירוצם השני כותבים: שתל צר כעין עמוד שמילאו כולו ביתידות – לכו"ע הוי רה"י, ושתל כעין חצר, הרחב עכ"פ כעשר אמות או עשרים – לא שייך להחשיבו לרה"י, ולר' חסדא גם אין להחשיבו לרה"י מטעם צירוף התל והמחיצה.

כא. דיומדין כמחיצות לסוכה [דף ד:]

1. נעץ ד' קונדסין באמצע הגג וסיכך על גבן, ר' יעקב מכשיר באם לכל קונדס יש טפח מכאן וטפח מכאן, ולפי חכמים – פסולה גם כשיש טפח מכאן וטפח מכאן, ולא מיתכשרה אלא בשתי מחיצות כהלכתן כשיעור משך סוכה ובשלישית אפי' טפח, ואתותב רב הונא שאמר שלכו"ע פסול.
2. אם הד' קונדסין בשפת הגג, לרב הונא – לחכמים לא אמרינן "גוד אסיק מחיצתא" ופסולה, ולרבי יעקב – אמרינן וכשרה, והגמ' מסתפקת: אם ר"נ חולק על רב הונא וסובר שעל שפת הגג לכו"ע אמרינן "גוד אסיק מחיצתא" וכשרה.

כב. דיומד הכשר לסוכה ולפסי ביראות [דף ד:]

לענין סוכה – טפח, רש"י ותוס'⁽⁹⁾ מביאים: שלפסי ביראות צריך רוחב אמה, דבשבת החמירו.

כג. סוכה ומחיצה שאינם גבוהים י' טפחים לא הוי סוכה ולא מחיצה [דף ד:]**כד. קבלת טומאה לכלים ולדברים שאין להם בית קיבול** [דף ד:]

תוס'⁽¹⁰⁾ מביאים:

1. מסגרת השולחן – לכו"ע מקבלת טומאה.
2. טבלא המתהפכת, למ"ד מסגרת השולחן למטה היתה – מקבלת טומאה, ולמ"ד למעלה היתה – הוי ספק בגמ' במנחות אם מדאורייתא מקב"ט.
3. דף של נחתומין שקבעו בכותל, לת"ק – מק"ט, לרבי אליעזר – טהורה.
4. לר"ת – אפי' ת"ק סובר שמדאורייתא אינה מקב"ט, כי אין לה בית קיבול אפי' מלמטה.
5. פשוטי כלי עץ כשהם משמשים גם אדם וגם את משמשיו – טמא, בין ברחבים ובין בשאינם רחבים, ובתירוצם השני כותבים: שלמ"ד למטה היתה, הרי הם טמאים מדאורייתא, ולמ"ד למעלה היתה, זהו הספק במנחות אם טמא מדאורייתא.
6. פשוטי כלי עץ כשרחבים ולא משמשים את שניהם – אפי' מדרבנן טהורים, אף אם משמש את אחד מהם.
7. פשוטי כלי עץ כשהם רחבים ולא משמשים את שניהם, לתירוצם השני – טמא מדרבנן.

כה. הציץ [דף ה:]

1. מידת הציץ – בגמ' בסוף העמוד מבואר שאין לציץ מידה, ובאמצע העמוד כתוב שיש מידה, תוס'⁽¹¹⁾ כותבים: שרק מדאורייתא אין מדה אבל מדרבנן צריך להיות רחב ב' אצבעות.
2. מקום הנחתו, לתוס' – על מצחו, לריב"א – על ראשו במקום שיער והתפילין.
3. כתוב בו – "קודש לד'".
4. אופן כתיבתו, לת"ק – בב' שיטין, "יוד הא" מלמעלה, ו"קודש לד'" מלמטה, ר' אליעזר בר' יוסי העיד: שראה ברומי ציץ שכתוב בשיטה אחת.

מקורות והערות

(8) ד"ה פחות. (9) ד"ה דיומדי. (10) ד"ה מסגרת. (11) ד"ה ואל.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תוס' (12) בשם י"מ בדעת ת"ק, מביאים: למטה היינו ממש זה למעלה מזה, וכותבים: שלא מיסתבר ומפרשים: שהיינו זה שלא כנגד זה.

כו. שיעור היין והענבים האסורים לנזיר

[דף ו.]

1. שנה יין – שיעורו ברביעית כדי לחייבו מלקות. תוס' (13) מביאים: שזה כמשנה ראשונה בנזיר וכראב"ע, אבל לר"ע – שיעורו בכזית כאוכל ענבים.

2. האוכל ענבים – תוס' מביאים: שלר"ע – בכזית, ולת"ק – ברביעית, ולר"ת – אף לת"ק בכזית. רש"י מפרש: ששיעור זה הוא כמ"ד בנזיר ש"רביעית" גם לענין אכילת חרצנים לולבין ועלין.

כז. שיעור הנקב בכלים הגורם שלא יקבלו טומאה

[דף ו.]

1. כל כלי בעלי בתים – כבמוציא רימון.

תוס' (14) כותבים: שזהו בכלי עץ, אבל סתם כלי חרס העשוי לאוכלין שיעורן בכזית, והעשוי למשקין שיעורן שונה (והיינו בכונס משקין), ושם ייחדן לרימונים שיעורן ברימונים, עוד כותבים: (15) "רימונים" היינו שלשה אחזים זה בזה, ולא שיצאו שלשתן ביחד וסגי באחד, ולפי פירושו השני – "שלשה" משערין ברימונים.

2. כלי אומן – טהור. רש"י (ד"ה כרימון) מפרש: שטהור אפי' בנקב כל שהוא, הואיל ועומד לימכר.

כח. שיעורן של איסורין ועונשין

[דף ה: ו.]

שיעורן הלכה למשה מסיני, תוס' מביאים: שלרש"י ביומא – של עונשין הוי מדאורייתא. ושם לרב חנין בברכות הוי דאורייתא.

כט. לרש"י: (16) שיעור לחיוב מלקות מחמת אכילת "דם" הוא בכזית

[דף ו.]

ל. חציצה בבשר או בשיער מעכבת את הטבילה מדאורייתא

[דף ו. ו:]

לא. שיעור החציצה בשיער או בבשר המעכבת

[דף ו. ו:]

1. הלכה למשה מסיני: רובו המקפיד חוצץ ושאינו מקפיד אינו חוצץ.

2. חכמים גזרו: על רובו שאינו מקפיד משום רובו המקפיד, ועל מיעוטו מקפיד משום רובו המקפיד, אבל מיעוט שאינו מקפיד אינו חוצץ.

לפי הי"מ בתוס' – מיעוטו שאינו מקפיד אינו חוצץ רק בשיער אבל בבשר חוצץ, ולפי ר"ת – אינו חוצץ גם כשהחציצה בבשר.

לב. קשר בשיער

[דף ו.]

קשר בשערה אחת – חוצץ, בשלש שערות – אינו חוצץ, בשתי שערות – הוי ספק בגמ' אם מהודק וחוצץ.

לג. דיני דפנות הסוכה

[דף ו:]

לפי רבנן – צריך ג' דפנות, ואתא הילכתא שמספיק שיהו בשלישית טפה, ולפי רבי שמעון – צריך ד' דפנות, ואתא הילכתא שמספיק ברביעית טפה.

לד. אותו טפח היכן מעמידו

[דף ו: ז.]

1. בסוכה העשויה כמין גאם, לרב – מעמידו כנגד היוצא, (בקצה אחת המחיצות – רש"י) לרב אסי – כנגד ראש תור, (באלכסון – רש"י), ולפי ריב"ל – עושה לו טפח שוחק ומעמידו בפחות מג' טפחים סמוך לדופן, שאז נחשב לדופן מדין "לבוד".

מקורות והערות

(12) ד"ה קודש. (13) ד"ה גפן. (14) ד"ה כל. (15) ד"ה שיעורין. (16) ד"ה רוב.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויטפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

2. בסוכה העשויה כמבוי מפולש, לרב יהודה – מעמידו לכל רוח שירצה, ולפי רב סימון, וי"א זאת משמו של ריב"ל – עושה פס ארבעה ומשהו ומעמידו בפחות מג' סמוך לדופן וכשר מדין לבוד.

לה. דין סוכה העשויה כמין גאם [דף ז. ז.]:

לר"בא – אינה ניתרת אלא בצורת הפתח (קנה של חצי טפח מכאן ושל חצי טפח מצד שני וצורת הפתח על פני כל הדופן – רש"י), לאיכא דאמרי הראשון – סגי או בטפח אצל היוצא או בצוה"פ בלא טפח, לאיכא דאמרי השני – צריך גם טפח אצל היוצא וגם צוה"פ מהפס טפח עד לקצה הדופן.
תוס'⁽¹⁷⁾ כותבים: שמדאורייתא סגי בטפח ורבנן הצריכו גם צוה"פ.

לו. הדינים העולים מכח מיגו [דף ז. ז.]:

1. סוכה שיש לה ב' דפנות כהלכתן והשלישית טפח או סוכה שהפרוץ שבה מרובה על העומד – נחשבת כולה לרה"י גם לשבת של סוכות, לטלטל בתוכה ולהכניס מביתו אליה וליהפך, דמיגו שהוי דופן לסוכה הוי דופן לענין שבת.
 2. סיכך על גבי מבוי שיש לו לחי – הסוכה כשרה, דמיגו שהלחי הוא דופן לשבת להחשב רה"י הוי דופן גם לסוכה.
- רש"י כותב: שכשר רק לשבת שבתוך החג ולא לחול, ושרבה מכשיר אפי' במבוי מפולש, ותוס' סוברים: שרבה מכשיר רק במבוי שאינו מפולש, אבל במבוי מפולש לא מהני אפי' לענין שבת, דאין הלכה כרבי יהודה המתיר לחי וקורה במבוי מפולש.
3. סיכך על גבי פסי ביראות – כשרה, דמיגו שהוי דופן לשבת הוי גם לסוכה.

לז. "מחיצה" [דף ז. ז.]:

1. כשהעומד שבה מרובה על הפרוץ – כשר אפי' לשבת.
 2. כשהפרוץ שבה מרובה על העומד – כשר רק לסוכה ולא לשבת בעלמא.
- רש"י כותב: שזהו דוקא כשהפרוץ במקומות הרבה, אבל במקום אחד או בב' מקומות הוו להו פתחים וכשר אף לענין שבת.
3. כשהפרוץ כהעומד, לענין סוכה – הוי מחיצה וכשר, לענין שבת, לפי הברייתא בסוגיין – לא הוי מחיצה, ותוס'⁽¹⁸⁾ מביאים: שקיי"ל כרב הונא הסובר שהוי מחיצה.
 4. כשאין בין קנה לקנה ג' טפחים – כשר הן לשבת והן לסוכה, מדין לבוד.

לח. טילטול במבוי שיש בו לחי [דף ז. ז.]:

במבוי שאינו מפולש והלחי משמש כתיקון לרוח רביעית – מותר. תוס' מביאים: שבמבוי מפולש הדין תלוי במחלוקת רבי יהודה וחכמים, והאמוראים פוסקים כחכמים שלא מתירים.

לט. סוכה שחמתה מרובה מצילתה [דף ז. ז.]:

1. כשחמתה מרובה מחמת הסיכוך – לכו"ע פסולה, רש"י⁽¹⁹⁾ מפרש: מפני שהמועט בטל ברוב.
2. כשחמתה מרובה מחמת הדפנות, לת"ק – כשרה, לרבי יאשיה – פסולה.

מ. לתוס':⁽²⁰⁾ מותר לעשות את מחיצות הסוכה מדבר המקבל טומאה [דף ז. ז.]:

מקורות והערות

[17 דף ז: ד"ה סיכך. 18 ד"ה שבשבת. 19 דף ב. ד"ה ושחמתה. 20 ד"ה מחיצה.]

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

מא. סוכה בראש העגלה או בראש הספינה

[דף ז: ז]

לרש"י⁽²¹⁾ – הגירסא בסוגיין "בראש העגלה" ולפי"ו לר"ג הפוסל פסולה בשני האופנים, דס"ל דבעינן סוכת קבע, ולר"ע כשרה, ולפי שיטת ר"ת – בראש העגלה לכו"ע כשרה, אף שניידי ולא גורסים "בראש העגלה", (תוס' מוכיחים זאת מדעת ר"ע המכשיר בראש הספינה באם הסוכה יכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה אף שניידי).

מב. סוכה עגולה

[דף ז: ח.ה]

לאחרים – פסולה, דאין לה זוית, ולדידן – כשרה, דסגי בסוכת ארעי.

מג. סוכת היוצרים

[דף ז: ח.ה]

1. הפנימית – אינה סוכה וחייבת במזווה.

2. החיצונית – סוכה ופטורה ממזווה, כיון שלא קבוע.

רש"י כותב: שזהו כב"ה אבל לב"ש פסולה, דבעינן סוכה לשם חג. תוס'⁽²²⁾ כותבים: שלר"מ ודעימיה הסוברים "דירת קבע בעינן" פטורה ממזווה רק בשאר ימות השנה אבל בחג חייבת במזווה.

מד. סוכת גנב"ך ורקב"ש

[דף ח: ח]

אם נעשתה כהלכתה לשם צל – הסוכה כשרה.

מה. חיוב בית שער במזווה

[דף ח: ח]

בית שער חייב במזווה רק אם עשוי לדירת קבע.

תוס' כותבים: שצ"ל שהחיוב רק מדרבנן, ושיש מחלקים בין בתי שער הפתוחים לבית שחייבים מדאורייתא, לפתוחים לגינה שפטורים אפי' מדרבנן.

מו. סוכה ישנה ושלא לשמה

[דף ט.ט]

1. כשבנאה יותר מל' יום קודם לחג, בסתמא לא לשם חג – נחשבת לסוכה ישנה, שלפי ב"ש – פסולה, הואיל וצריך לבנות לשם חג, ולפי ב"ה – כשרה. תוס' מביאים בשם הירושלמי: שמ"מ צריך לחדש בה דבר, או טפח או כל שהוא על פני כולה.

2. אם בנאה בתוך ל' יום לחג או לשם חג – כשרה גם כשבנאה בתחילת השנה.

לתירוץ א' בתוס'⁽²³⁾ – אין צריך לחדש בה דבר, ולתירוץ השני – צריך לחדש.

מז. לרש"י⁽²⁴⁾ "שואלין ודורשין בהלכות החג ל' יום", זהו גם קודם חג הסוכות

[דף ט.ט]

מח. מוקצה בעצי הסוכה

[דף ט.ט]

1. עצי סוכה אסורים כל שבעת ימי החג.

2. לב"ש – צריך לעשות סוכה לשם חג.

מט. בניית סוכה בחוה"מ

[דף ט.ט]

לב"ש ורבי אליעזר – אין עושין סוכה בחוה"מ, ולפי ב"ה – עושין.

נ. השתמשות בעצי סוכת החג ובנוייה

[דף ט.ט]

עצי הסוכה אסורים מדאורייתא. תוס' מביאים: שאסורים מדרבנן, ולכן מפרשים:

מקורות והערות

21) ד"ה בראש הספינה. 22) דף ז: ד"ה אחרים. 23) ד"ה ואם. 24) ד"ה בית שמאי.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

1. עצי סכך הסוכה כדי הכשר סוכה בעודה בנויה – אסורים מדאורייתא כל ז'.
2. כשנפלה, לר"י בתוס' – בטלה מצותה ואסורים רק מדרבנן ולא מהני תנאי.
3. עצי סכך הסוכה היותר מכדי הכשר סוכה, לר"ת – אסורים רק מדרבנן, ולא מהני בהם תנאי.
4. נויי סוכה – אסורים כל שבעה ומהני בהם תנאי.

נא. עשיית ציצית לשמה

[דף ט.]

לרב – התליה צריכה להיות לשמה, ולשמואל – גם הטויה.

נב. מצוה הבאה בעבירה

[דף ט.]

לתוס' – מעכב רק מדרבנן, לר"ת – מדאורייתא.

נג. חטאת גזולה

[דף ט.]

לר"ת – אינה מכפרת ואף למ"ד יאוש קני, דמצהב"ע מעכב מדאורייתא, ולתוס' – אינה מכפרת רק למ"ד יאוש לא קני, אבל למ"ד קני – מכפרת לגזולן.

נד. סוכה תחת בית, תחת אילן, תחת סוכה

[דף ט : י.]

1. סוכה תחת בית – בכל האופנים פסולה.
2. סוכה תחת אילן, כשצל האילן מרובה מחמתו, פסולה אף אם חבטן, ואף אם צילתה מרובה מחמתה בלא האילן.
3. כשהאילן חמתו מרובה מצילתו – אם חבטן כשרה, וכשלא חבטן פסולה.
4. לפי תוס' (25) – אם צילתה מרובה מחמתה, כשרה אף כשלא חבטן, ומרש"י (26) משמע: משמע: שצריך חבטן גם כשצילתה מרובה מחמתה, ושאם אותו הסכך שאינו כנגד ענפי האילן צילתו מרובה מחמתו כשרה גם בלא חבטן.
5. כשמהסכך הכשר לבד וכן מהאילן לבד יש חמה יותר מצל, ומשניהם יחד הצל מרובה מהחמה – אם כשלא חבטן אין מצטרפין ופסולה, ואם כשחבטן, לפי התוס' – הסוכה כשרה, דהסכך הפסול מתבטל לסכך הכשר.
6. סוכה מתחת לסוכה, כשהתחתונה מרובה מצילתה ועליונה צילתה מרובה מחמתה וקיימא תוך כ' לארץ – שניהם כשרים.
7. כשתחתונה צילתה מרובה מחמתה ועליונה חמתה מרובה מצילתה ועליונה תוך כ' לארץ – התחתונה כשרה והעליונה פסולה.
8. כבדין הקודם באופן שהעליונה למעלה מכ' לארץ, לר"ת – הסוכה התחתונה כשרה, דסכך למעלה מכ' לא נחשב לפסול, ולרש"י (27) – התחתונה פסולה, דנחשב סכך פסול, וקמצטרף סכך פסול בהדי סכך כשר.
9. כשכל סוכה בפני עצמה חמתה מרובה מצילתה וביחד צילתה של תחתונה מרובה מחמתה והעליונה למעלה מכ', לרש"י – שניהם פסולים.
10. כשכל סוכה יש צל יותר מחמה – התחתונה בכל מקרה פסולה, מפני שיושב תחת שתי סככות, ואילו העליונה פסולה רק אם היא למעלה מכ' מסכך התחתונה, אבל אם קיימא תוך כ' מגגה של תחתונה – כשרה.

מקורות והערות

(25) ד"ה הא. (26) דף ט: ד"ה תחתונה. (27) דף י. ד"ה תחתונה, וד"ה מ"ד ניגזור.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויטפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

10. כשסככה מעל קני הגג הנקראים לאטיש, לפי רש"י (28) – הסוכה שתחתיו כשרה, אע"פ שסמוכות זה לזה בפחות מג' טפחים, וזהו מפני שחמתן מרובה מצילתן.

נה. שיעור ההרחקה שבין ב' סככות שתפסל מדין סוכה תחת סוכה

- [דף י.]:
1. כשהפרש פחות מטפח – לכו"ע כשרה, דנחשב לסכך אחד.
 2. כשהפרש יותר מטפח ופחות מד' טפחים, לרב הונא – בזה המחלוקת בין חכמים לרבי יהודה במשנתנו, ולרב חסדא ושמואל – נחשב לסכך אחד והתחוננה כשרה.
 3. כשהפרש יותר מד' טפחים ופחות מי' טפחים, לרבה בר רב הונא ולרב חסדא – בזה נחלקו חכמים ורבי יהודה במשנתנו, ולפי שמואל – הסוכה כשרה.
 4. כשיש בין שתי הסוכות הפרש של שיעור הפוסל, וגגה של תחוננה יכול לקבל כרים וכסתות שלא ע"י הדחק – התחוננה פסולה.
 5. כבדין הקודם, כשאינה יכולה לקבל אלא ע"י הדחק, לשמואל – לת"ק נחשב שתי סככות, ולרבי יהודה אין לעליונה שם סוכה, ולכן אין התחוננה נפסלת.

נו. פריסת סדין על הסכך או תחתיו

- [דף י. י.]:
1. אם מחמת הסכך חמתה מרובה מצילתה – הסוכה פסולה.
 2. אם מחמת הסכך הכשר הצל יותר מהחמה, ופירס סדין להגן על האדם מהחמה או פירס תחתיו כדי שלא יפלו קיסמין על שולחנו, לרש"י – הסוכה פסולה, לר"ת – כשרה.
 3. כשהסדין בא להגן על הסכך שלא יתייבש באופן שתהיה החמה יותר מהצל, לרש"י ולר"ת – הסוכה פסולה, ולתוס' בשם תשובת הגאונים – הסוכה כשרה.
 4. כשפירס את הסדין למטרת נוי ומסכך הסוכה לבד הצל מרובה מחמתה, והסדין סמוך לסכך תוך ד' טפחים – הסוכה כשרה, ואם מופלג ד' טפחים, לר"נ – הסוכה כשרה, לרב חסדא ורבה בר רב הונא – פסולה.
 5. כשפרס סדין רטוב כדי לייבשו, והושם לצורך הבגד בלבד – הסוכה אינה נפסלת בכך, וכשיתייבש יש להורידו מיד, משום מראית עין.

נז. נוי סוכה שמן הצד או שיורדים מגובה י' או לתוך כ'

- [דף י. י.]:
1. נוי סוכה שמן הצד – ממעטין משיעור ז' על ז' טפחים והסוכה פסולה.
 2. נוי סוכה הממעטין את הסוכה מגובה י' והם תוך ד' טפחים לסכך, לרש"י (29) – לכו"ע כשרה.
 3. נוי סוכה המופלגין ד' טפחים מהסכך, לר"נ – כשרה, דלנוי עשויים ובטלים לגבה, ולפי רב חסדא ורבה בר רב הונא – פסולה, דלא בטלים, ונמצא שמפסיק אהל, וזהו אף שאינם יורדים לתוך י'.
 4. סוכה מעל כ' שנוייה ממעטין אותה מגובה כ' – לא הוי מיעוט, והסוכה פסולה.
 5. הוצין היורדים לתוך י' – תוס' מביאים: שהסוכה פסולה משום דירה סרוחה.

נח. איסור להסתפק מנוי סוכה ולאכול מהאתרוג

- [דף י. י.]:
1. אסור להסתפק מנוי סוכה עד מוצאי יו"ט האחרון של חג, (פירוש עד מוצאי שמיני).
 2. לאכול מהאתרוג, תוס' מביאים: שלדעה אחת בגמ' לקמן – ביום השביעי אחר שיצא ידי המצוה מותר לאכול מהאתרוג, ולדעה השניה – האתרוג אסור גם בשמיני.

מקורות והערות

(28) ד"ה מאי למימרא. (29) ד"ה אין ממעטין.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ומחודרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יו"ד סימנים קפג-ר

3. עוד מביאים תוס': שלפי רב אסי – אם הפריש ז' אתרוגים לז' ימים, כל אחד ואחד יוצא בו ואוכלו רק למחר, ושלפי רב – כל אחד ואחד יוצא בו ואוכלו לאלתר.

נט. שלוחי מצוה לענין סוכה

[דף י:]

שלוחי מצוה פטורים מסוכה. תוס' כותבים: שזהו רק באופן שאם יחזרו אחר מצות סוכה יתבטלו מהשליחות, אבל אם לא – חייבים בסוכה.

ס. הישן תחת הסוכה במיטה

[דף י: יא.]

לת"ק – לא יצא ידי חובתו, דאהל מפסיק בינו לסוכה, ולרבי יהודה – יוצא. ושמואל סובר: שת"ק מודה במיטה פחות מ' טפחים, דלא חשיב אהל.

רבה בר רב הונא פוסק כרבי יהודה, ותוס'⁽³⁰⁾ כותבים: שקיי"ל כת"ק.

סא. קינופות נקליטין וכילה בסוכה

[דף י: יא.]

1. הישן תחת קינופות (הם ד' עמודים הקבועים למיטה ויש להם גג טפח) – בכל מקרה לא יוצא מצות סוכה, גם כשאינם גבוהים עשרה, משום דקביעי. תוס'⁽³¹⁾ כותבים: שזהו חומרא דרבנן, (דברי תוס' אמורין לכשהן פחות מ').

2. הישן תחת נקליטין (הם ב' עמודים הקבועים פחות מקינופות ואין להם גג טפח) – רק אם הם גבוהים י' טפחים מן המיטה לא יוצא ידי חובתו. תוס'⁽³¹⁾ כותבים: שזהו חומרא דרבנן.

3. כילה שיש לה גג טפח ואינה גבוהה י' טפחים, ללישנא קמא בגמ' – מותר.

תוס'⁽³¹⁾ כותבים: שלישנא בתרא לא חולק על לישנא קמא בזה.

4. כילה שאין לה ג' וגבוהה י' טפחים, ללישנא בתרא בגמ' – מותר, לפי תירוץ א' בתוס'⁽³¹⁾ – לישנא קמא לא חולקת על לישנא בתרא בזה, ולתירוץ השני – ללישנא קמא אסור כיון שגבוהה י'.

5. כילה שיש לה גג וגבוהה י' טפחים, לת"ק – אסור, ולרבה בר רב הונא – מותר, דס"ל כרבי יהודה, דלא אתי אהל עראי ומבטל אהל קבע.

תוס'⁽³²⁾ כותבים: דלא קיי"ל הכי אלא כת"ק.

סב. הישן בכילה ערום לענין ק"ש

[דף י:]

1. כשהכילה גבוהה י' טפחים – אסור לקרות ק"ש אפי' אם יוציא ראשו.

2. כשהכילה אינה גבוהה י' טפחים – לשמואל יכול להוציא ראשו.

תוס'⁽³³⁾ כותבים: ששמואל לא ח"ש ללבו רואה את הערוה.

סג. סיכוך בענפי אילן המחובר לקרקע

[דף יא. יא.]

1. אין מסככין במחובר, ואם היה סיכוך הרבה מהם – כשרה.

רש"י מפרש: משום שבטל ברוב, והגמ' לעיל העמידה זאת באופן שחבטן.

2. אם קצצן – כשרה, לרב – אף כשלא נענעם, לשמואל – רק אם ינענעם.

סד. סיכוך במחובר ושלפניהו שלופי

[דף יא:]

אף לפי רב פסול עד שינענע.

מקורות והערות

(30) ד"ה מותר. (31) ד"ה ובלבד. (32) ד"ה מותר. (33) ד"ה מוציא.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאיין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד טימנים קפג-ר

סה. לרש"י: אסור לסכך בעורות שאינם מקבלים טומאה [דף יא.-יב.]

סו. חיוב בגד אשה בציצית [דף יא.]

רב עמרם חסידא הטיל ציצית לטלית אשתו.

רש"י מפרש: דס"ל כסות לילה חייב בציצית, והוי מ"ע שלא הזמן גרמא.

תוס'⁽³⁴⁾ מוסיפים: שכך רבנן סוברים, אבל לר"ש פטור מציצית והוי מ"ע שהזמן גרמא, והלכה כר"ש.

סז. "תעשה ולא מן העשוי" בציצית [דף יא.]

1. הטיל בנקב חוט אחד וכפלו לשמונה ועשה קשרים ופסקן, לשמואל – פסיקתן לא זו היא עשייתן, ולרב – פסיקתן זו היא עשייתן.

2. עשאה מן הקוצים מן הגרדין – תוס'⁽³⁵⁾ כותבים: שפסולה.

סח. הדס פסול שתיקנו בעיו"ט או ביו"ט [דף יא:]

1. אם ענביו מרובין מעליו – פסול, ואין ממעטין ביו"ט משום מתקן מגא.

2. אם ליקטן בעיו"ט ולפני שאגדן – כשר.

3. אם עבר וליקטן בעיו"ט, לר"ש בן יהוצדק – פסול, וחכמים מכשירים.

תוס'⁽³⁶⁾ מפרשים: שמחלוקתם אף באופן שאגדן בעיו"ט ואח"כ עבר וליקטן ביו"ט.

4. לפי ביאור א' בגמ' – פליגי אם אמרינן קציצתן זו עשייתן, לפי הביאור השני – פליגי אם בהדס יש חסרון של "תעשה ולא מן העשוי", ולפי הביאור השלישי – פליגי אם לולב צריך אגד, דאם לא צריך אגד, לא משכחת ליה פסול של "תעשה ולא מן העשוי" בהדס.

סט. אם לולב צריך אגד [דף יא:]

לרבי יהודה – צריך אגד, לרבנן – אין צריך אגד.

ע. "תעשה ולא מן העשוי" בציצית סוכה ולולב [דף יא:]

1. בציצית ובסוכה – לכו"ע יש פסול של תעשה ולא מן העשוי.

2. בהדס, לפי הביאור א' וג' שבגמ' – יש פסול, ולפי הביאור השני – לרבי שמעון בן יהוצדק פסול ורבנן מכשירים.

עא. סיכוך בחבילות [דף יב.]

1. חבילי קש כשהניחן על הסוכה כדי לייבשן ונמלך לסיכוך – פסולה מדאורייתא, משום תעשה ולא מן העשוי.

2. כשהניחן קשורים על הסוכה לשם חג, לרבי ירמיה אליבא דרבי יוחנן – הסוכה פסולה מדרבנן, משום גזירת אוצר.

3. "כמות החבילה" הפוסלת מדרבנן – תוס'⁽³⁷⁾ מביאים ירושלמי: שאין חבילה פחותה מעשרים וחמש קנים.

4. כשסיכך לשם חג בחבילה – יתיר את הקשרים.

תוס'⁽³⁸⁾ כותבים: שזה מועיל אף כשהניח את החבילות על הסוכה כדי לייבשן ונמלך עליהם לסיכוך, הואיל וההתרה הוי כעשייה ושלא צריך נענוע.

מקורות והערות

(34) ד"ה דרב. (35) ד"ה פסיקתן. (36) ד"ה והכא. (37) ד"ה חבילי. (38) ד"ה אין מסככין.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויטפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

עב. סוכה שחטטה בגדיש

[דף יב. יב:]

הסוכה פסולה מדאורייתא, דתעשה ולא מן העשוי. רבי יוחנן סובר: מועיל נענוע לשם סוכה, דהיינו שיסתור הכל כלפי מעלה וינענע לשם סכך.

עג. דפנות מדבר המקבל טומאה כשרות לסוכה

[דף יב.]

עד. בית קיבול העשוי למלאות לענין טומאה ולסיכוך

[דף יב:]

בית קיבול העשוי למלאות – שמיה בית קיבול, ומקבלים טומאה ופסולים לסיכוך.

לרש"י ולתוס' (39) – זהו אפי' כשעשוי למלאות מילוי עולם שלא להתרוקן עוד. ושלרש"י בסנהדרין – לרבי אליעזר שמיה בית קיבול, ולחכמים כלי עור שקיבולו נעשה למלאות עולמית לא שמיה בית קיבול, והוכיחו שנחשב בית קיבול.

עה. סיכוך בחיצים זכרים ונקבות

[דף יב:]

1. בחיצים נקבות – אסור, כדין בית קיבול העשוי למלאות.

2. בחיצים זכרים – מותר, דלא גזרינן אטו נקבות.

עו. קבלת טומאה בבגד פשתן וצמר

[דף יב:]

1. לפני הטויה בבגד צמר, לתוס' – לכו"ע אינו מקבל טומאה.

2. באונץ של פשתן, תוס' מביאים: שלפי ר"מ אינו מקבל טומאה. ומוסיפים: שגם רבי יהודה סובר כן, ושרש"י סובר: שלרבי יהודה מקבלים טומאה משיתלבנו.

3. אחר הטויה, תוס' מביאים: שלר"מ – מקבל טומאה מיד, בין בפשתן ובין בצמר, ושלרש"י – רבי יהודה סובר: שבין בפשתן ובין בצמר יש לחלק אם הוא שתי או ערב, דבערב מיד ובשתי משישלק, ותוס' סוברים: שלרבי יהודה החילוק בין שתי לערב הוא רק בבגד צמר, אבל בשל פשתן משיתלבנו.

עז. קבלת טומאה להוצני, הושני, ואניצי פשתן, והסיכוך בהם

[דף יב:]

1. אניצי פשתן, לרש"י ולתוס' – זהו פשתן לאחר שתיקנו במסרק, ולר"ת – זהו פשתן טווי.

2. לרבה בר בר חנה בשם רבי יוחנן – אסור לסכך באניצי פשתן.

לרש"י: מפני שראוי לקבל טומאת נגעים, תוס' (40) כותבים: שלרש"י זהו רק כרבי יהודה הסובר, שאונין של פשתן מטמאים בנגעים קודם טויה משיתלבנו. ולתוס': פשתן שאינו טווי לכו"ע אינו מקבל טומאה ושלרבי יהודה אפי' נטוה אינו מקבל טומאה, וסוגייתנו כר"מ שטווי מקבל טומאה מיד, והאיסור לסכך באניצי פשתן שאינם טוויים זהו רק מדרבנן.

3. הוצני פשתן – היינו פשתן שלא נשרה ולא נידק במכתשת, ולכן מותר לסכך בו.

4. הושני פשתן – היינו פשתן שנשרה ועדיין לא נופץ במסרק, ורבה בר בר חנה אינו יודע אם מותר לסכך בו.

5. פשתן שנשרה ולא נידק במכתשת ובמכתשת, רבה בר בר חנה מסתפק אם נחשב הוצני או הושני.

עה. לתוס' (40) אסור לסכך בדבר המקבל טומאה מדרבנן

[דף יב:]

מקורות והערות

(39) ד"ה מהו דתימא. (40) ד"ה באניצי.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויטפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

עט. סיכוך מדברים

[דף יב:]

בשושי – מסככין, בשווצרי שריחם רע, לרב יהודה – מסככין, לאביי – לא, דחיישינן שיצא מהסוכה בגלל הריח.

פ. סיכוך מדברים הנושרים

[דף יג.]

בהיזמי – מסככין, בהיגי שנושר, לרב חנן בר רבא – מסככין, לאביי – לא, דחיישינן שיצא מהסוכה בגלל שיקלקל את המאכל.

פא. מרור ואזוב שיש להם שם לווי

[דף יג.]

1. "מרור" שיש לו שם לווי – לא יוצא בו חובת מצות מרור.
2. מרור דאגמא – יוצא, לאביי – מפני שלא נשתנה שמו מלפני מתן תורה, לרבא – מפני שלא נחשב לשם לווי.
3. אזוב שיש לו שם לווי – לא ראוי לאזוב, לאביי – זהו רק כשנשתנה שמו קודם מתן תורה.

פב. מצות אזוב

[דף יג.]

1. שלשה קלחים ובהם שלשה גבעולים, גרדומיו כל שהוא, והם צריכים להיות אגודים.
2. תחילתו שנים ושייריו אחד, לרבי יוסי – פסול, ולפי רבנן – שלשה למצוה.
- לפי רש"י⁽⁴¹⁾ בדעת רבנן – בדיעבד מהני אפי' כשתחילתו שניים ושייריו אחד.

פג. חבילות קשורות לענין לסיכוך

[דף יג. יג:]

1. אגד חד – לא נקרא אגד וכשר, לפי רש"י⁽⁴²⁾ – שניים הוי ספק, שלשה פוסל.
- תוס'⁽⁴³⁾ מביאים ירושלמי: שפחות מעשרים וחמשה קנים לא הוי אגד ואינו פוסל.
2. אגד כשמטרתו לענינא – אינו אגד ואינו פוסל.
3. אגד שאינו עשוי למטרת טילטול, לרב פפא – הוי אגד ופוסל, לרב הונא בריה דרבי יהושע – אינו אגד ואינו פוסל.

פד. ירקות כמחיצה לענין טומאה ודינם לענין סיכוך

[דף יג:]

1. ירקות יבשים – אינם חוצצין מפני הטומאה, ואינם מביאים את הטומאה ואין מסככין בהם, ודינם כאויר הפוסל בג' טפחים, דיבשים כמאן דליתנהו דמי.
2. ירקות לחים מסוג שכשר למצות מרור – מדרבנן מביאים את הטומאה, ואין חוצצין מפני הטומאה, ופוסלין בסוכה משום אויר, כדי שלא יסמכו עליהם בזמן שהם יבשים. אבל מדאורייתא חשיב אהל להביא את הטומאה.
- תוס' כותבים: שהדין שאינם חוצצים אמור רק בירקות תלושים.
3. ירקות (תלושים) לחין מסוג שדרכן להתייבש מיד (תוך שבעה) הראויין למאכל אדם והוכשרו לקבל טומאה – מדאורייתא מביאין את הטומאה ולא חוצצין, ופוסלים את הסוכה בד' טפחים, אבל מדרבנן פוסלים בג' טפחים אף לפני שיבשו.
4. כבדין הקודם לענין טומאה באופן שלא הוכשרו, בסוג שאין דרכו להתייבש – מביאין את הטומאה וחוצצין.

מקורות והערות

(41) ד"ה והתניא. (42) ד"ה לא שמיה. (43) ד"ה וחבילי.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאיין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

5. כבדין הקודם לענין סוכה, לפי שיטת הר' יהודה אליבא דרש"י – אין לסכך בהם, הואיל והם סוג אוכל הראוי לקבל טומאה, ולפי התוס' – מותר לסכך בהם, הואיל והם לפני שהוכשרו לקבל טומאה.
6. ירקות מחוברים – פסולים לסיכוך, תוס' כותבים: שמדאורייתא לא מביאים ולא חוצצין אפי' בזמן שאינם מתנדנדים, ודינם כספינה.

[דף יג: יד.]

פה. ענפי תאנה וענפי ענבים לסיכוך

1. ענפים שיש בהם תאנים וענבים קשים, ובהם שבולים כשהפסולת מרובה על האוכל – מסככין בהם אפי' כשבצרון וקצרן למטרת אוכל.
2. כשהאוכל מרובה על הפסולת – אין מסככין בהם, לתירוץ השלישי בתוס' – אם יעשה בהם שינוי מעשה הם בטלים ומסככין בהם.
3. ידות שקצרן לאכילה – מסככין בהם רק אם יש בפסולת כדי לבטל את האוכל והידות.
4. ידות שקצרן לסיכוך, לרבי אבא אמר רב הונא – יש בזה מחלוקת תנאים אם יש לידות דין אוכל ופסולין לסיכוך או יש להם דין פסולת וכשרין לסיכוך, ולרב מנשיא בר גדא – לכו"ע יש לידות דין של פסולת וכשרין לסיכוך.
5. ידות כשקצרן לאכילה ונמלך לסיכוך בלא שעשה בהם שינוי מעשה – לכו"ע יש לידות דין אוכל.
6. כבדין הקודם באופן שעשה בהם שינוי מעשה גדול, לת"ק – דין פסולת להם, לרבי יוחנן אליבא דרבי יוסי ואליבא דאחרים – דין אוכל להם, ולפי רבי אלעזר – גם לרבי יוסי יש להם דין פסולת ולא פליג על ת"ק.
7. כבדין הקודם באופן שעשה שינוי מעשה לא גדול, לרבי יוחנן – לכו"ע יש לידות דין אוכל, ולרבי אלעזר – הדין תלוי במחלוקת ת"ק ורבי יוסי הנ"ל.

[דף יד:]

פו. בית המסוכך בקורות פסול למצות סוכה

[דף יד.-טו.]

פז. נסרים הכשרים והפסולים לסכך

1. בנסרים שרחבם פחות מג' טפחים – לכו"ע מותר לסכך בהם אפי' את כל הסוכה ולישן תחתיהם.
2. בנסרים הרחבים יותר מד' טפחים, לפי שמואל – לכו"ע אסור לסכך בהם, משום גזירת תקרה, ולפי רב – כך סובר רק רבי מאיר, אבל רבי יהודה סובר שלא גזרו.
3. בנסרים שהם יותר מג' פחות מד' טפחים, לרב – לכו"ע מותר, לשמואל – בזה נחלקו ר"מ ורבי יהודה, שלר"מ גזרו שלא לסכך בהם, משום שיצא מדין לבוד.
4. בנסרים שאין בהם ד' טפחים אבל הן משופין וחלקים שראויים לתשמיש ולא מקבלים טומאה כדין פשוטי כלי עץ, לר' חייא בר אבא א"ר יוחנן – בזה פליגי ר"מ ורבי יהודה אם ב"ה גוזרים לאוסרם לסיכוך אטו כלים המקבלים טומאה, ולפי רב יהודה אמר רב – לכו"ע לא גזרינן אטו כלים.

[דף יד:]

פח. דין הישן תחת נסרים שאסור לסכך בהם

1. אם כשלא הפכם – הסוכה פסולה, ולא יצא ידי חובתו.
2. לפי רב הונא ולרב נחמן – לא יוצא ידי חובתו גם אם הפכם על צידיהם באופן שאז אינם רחבים כשיעור הפוסל.
3. בנסר הרחב ד' טפחים (למ"ד שאסור לסכך בנסר הרחב ד' טפחים), אינו יוצא ידי חובתו גם כשהניח את הנסר על שפת הסוכה באופן שרק ג' בסוכה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאיין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

פ. צירוף שני נסרים לד' טפחים

[דף יד:]

1. כשאין בכל אחד ג' טפחים – קנים בעלמא הם ולכו"ע כשרים הם לסיכוך, גם את כל הסוכה ואפי' לכתחילה.
2. כשיש בכל אחד ד' טפחים, לרב אליבא דר"מ ולשמואל אליבא דכו"ע – דינם כסכך פסול, הפוסל את כל הסוכה באמצע בד' טפחים, ושם הם מן הצד תוך ד' אמות מהדופן – שאר הסוכה כשרה מדין דופן עקומה, ולפי רב אליבא דרבי יהודה – אם הנסר פחות מד' אמות כל הסוכה כשרה ואפי' לכתחילה, ואף לישן תחת הנסר.
3. כשרוחב הנסרים יותר מג' ופחות מד' טפחים, לרב – לכו"ע מותר לישן תחתיהם, ולפי שמואל – לר"מ מצטרפין לפסול בד' טפחים כדין סכך פסול.

צ. נסר ופסל נסר ופסל

[דף יד:]

1. בנסרים יותר מג' טפחים ופחותים מד', כשיש בין נסר לנסר כמלא נסר – לכו"ע ובכל גווני הסוכה כשרה. לרש"י⁽⁴⁴⁾ ולתוס'⁽⁴⁵⁾ – מותר לישן אף תחת הנסרים.
 2. כבדין הקודם כשאין בין נסר לנסר כמלא נסר, לרב יהודה ולרב אליבא דכו"ע – כבדין הקודם. ולשמואל אליבא דר"מ – כל הסוכה פסולה ואפי' תחת הפסל.
 3. בנסרים רחבים ד' טפחים, לרב אליבא דרבי יהודה – מותר לישן גם מתחת לנסרים.
- תוס'⁽⁴⁵⁾ כותבים: 1. כשאין בין נסר לנסר כמלא נסר – לרב אליבא דר"מ ולשמואל אליבא דכו"ע – כל הסוכה פסולה, כיון שאין מחצה כשר. 2. כשיש בין נסר לנסר כמלא נסר באופן שהסוכה ח' אמות מצומצמות ובאמצע שני פסלים כשיעור סוכה, לענין לישן תחת שני הפסלים שבאמצע – לכו"ע מותר. 3. לישן תחת הפסלים שבין נסר לנסר, לשמואל – אסור, ולרב הסובר שסכך פסול פוסל בד' אמות – מותר לישן, אף אם הנסרים מונחים באמצע.

צא. המסכך בנסר של ד' טפחים כשטפח אחד מחוץ לסוכה]

המסכך ברוח רביעית בנסר של ד' טפחים כשטפח אחד מחוץ לסוכה אסור רק למ"ד שאסור לישן תחת נסר ד' טפחים, ואין מצטרף להשלים שיעור הכשר סוכה.

[דף טו.]

צב. תקרה שאין עליה מעזיבה

1. ע"י נטילה בינתים – לכו"ע הסוכה כשרה.
2. ע"י פיקפוק, לרבי יהודה – לב"ה כשרה ולב"ש פסולה, ולר"מ – לכו"ע פסולה. לרש"י⁽⁴⁶⁾ ולתוס'⁽⁴⁷⁾ – מדובר בנסרים רחבים ד'.

צג. תקרה שאין עליה מעזיבה אם באופנים שהסוכה כשרה, לענין לישן תחת הנסרים והפסל

[דף טו.]

1. מתחת הנסרים, לרש"י – למאן דאית ליה גזירת תקרה אסור לישן.
2. מתחת לפסל, למאן דלית ליה גזירת תקרה – מותר לישן, ולמאן דאית ליה גזירת תקרה – אסור לישן תחתם.
3. בנסרים רחבים ד' טפחים בסוכה שהיא ח' אמות מצומצמות – לכו"ע מותר לישן תחת שני הפסלים שבאמצע הסוכה, אבל תחת הפסל שבין שני הנסרים – מותר לישן רק אם סוברים כרב שסכך פסול פוסל בד' אמות, אבל לשמואל אסור לישן תחתם.

מקורות והערות

[44] דף יח. ד"ה שאין בה. [45] ד"ה ומודה. [46] ד"ה תקרה, סיפא. [47] ד"ה ר"מ.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-

[דף טו. טז.]

צד. סיכוך בשיפודין או בארוכות המיטה

1. אין לסכך בשיפודים ובארוכות המיטה.
2. כשסיכך בסוכה קטנה ויש ג' טפחים במקום אחד – כל הסוכה פסולה.
3. כשסיכך בסוכה גדולה באופן שכל שיפוד פחות מד' טפחים והריוח ביניהם יותר ממלא שיפוד – כל הסוכה כשרה.
4. כבדין הקודם כשהריוח ביניהם כמותן והסכך הכשר פחות מהם – לכו"ע כל הסוכה פסולה.
5. כבדין הקודם באופן שהניח בין שיפוד לשיפוד ריוח כמלא שיפוד והעדיף סכך כשר על הפסול או באם הפסול נתון שתי ונתן הכשר ערב או איפכא – כל הסוכה כשרה.
6. כבדין הקודם כשלא העדיף, לרש"י – תלוי במחלוקת אם פרוץ כעומד מותר, ולגירסת תוס' בשם ר"ת – הסוכה אינה כשרה, כיון שאי אפשר לצמצם.

[דף טו. טז:]

צה. אם אפשר לצמצם

- תוס' מביאים: שלפי רבי יוסי – אפשר לצמצם ושזהו אף בדבר התלוי בידי אדם, ולרבנן – אף בידי אדם אי אפשר לצמצם, ובכלי חרס שנחלקו לשנים לכו"ע אי אפשר לצמצם.
- תוס' פוסקים: שבידי שמים – אין הלכה כרבי יוסי, ובידי אדם – הלכה כמותו.

[דף טו. טז:]

צו. "עשירי" קודש במעשר בהמה

1. ביצאו שנים בבת אחת וקראן "עשירי" – שניהם קדושים גם למ"ד אי אפשר לצמצם.
2. כשקרא לעשירי "עשירי" וגם לאחד עשר "עשירי" – אין אחד עשר קדוש.

[דף טו : טז.]

צז. קבלת טומאה במיטה שנשברה ואופן טהרתה

1. מיטה שנשברה – רש"י⁽⁴⁸⁾ כותב: שלחכמים מקבלת טומאה גם כשאינה שלימה, ושלרבי אליעזר מטמאת חבילה, ולא כשהיא מפורקת. תוס'⁽⁴⁹⁾ מוסיפים: שרבי אליעזר מודה שאם נתפרקה וחזרה וחיברה שחזרה לטומאתה.
2. ארוכה ושתי כרעיים וכן קצרה ושתי כרעיים – מקבלים טומאה.
- רש"י⁽⁴⁸⁾ כותב: שזהו רק לפי חכמים דרבי אליעזר, תוס'⁽⁵⁰⁾ כותבים: שסתמא דסוגייתנו כרבי נחמיה אבל לפי רבנן – ארוכה ושתי כרעיים טהורה.
- תוס' מוסיפים: 1. שכל זה רק כשכל המיטה קיימת, וכולה של אדם אחד שסופו לחזור ולחברה, אבל כשנגנבה חציה או אבד חציה או חלקה אחין או שותפין טהורה, ואם החזירה – מקבלת טומאה מכאן ולהבא. 2. כשפרש ממנה כרע – טהורה, וכשחזרה ומחברה חזרת לטומאתה, ואם חיברה למיטה אחרת – היא טמאה מדרס והמיטה טמאה מגע מדרס.
3. לענין סוכות לכו"ע אין מסככין בהם, רש"י⁽⁵¹⁾ כותב: שפסול רק מגזירה דרבנן.

[דף טז.]

צח. טהרת מיטה שנתפרקה

- לחכמים – מטמאת איברים ומיטהרת איברים, ודוקא בארוכה ושתי כרעיים וקצרה ושתי כרעיים, ולרבי אליעזר – מטמאת חבילה ומיטהרת חבילה.
- רש"י כותב: שמקבלת טומאה רק כשהיא שלימה ולא כשהיא מפורקת וכך מיטהרת, ולפי תוס' – מקבלת טומאה לר"א גם כשהיא מהודקת, וכך גם מיטהרת.

מקורות והערות

(48) ד"ה ומיטהרת. (49) ד"ה מיטה. (50) ד"ה בארוכה. (51) ד"ה בבלי.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

צט. טהרת המפץ במקוה

[דף טז.]

תוס' כותבים: 1. מפץ מפשרטי כלי עץ – יש לו טהרה במקוה, 2. מפץ של שיפא ושל גמי – אין לו טהרה.

[דף טז.]

ק. מטלוניות אינם מקבלים טומאה

[דף טז.]

קא. החוטט בגדיש לעשות לו סוכה

1. אם כשעשה את הגדיש לא הניח חלל טפח – הסוכה פסולה, ולא מועיל חטיטה.
2. אם כשעשה את הגדיש הניח חלל טפח ואח"כ חטט את החלל לגובה י' – כשרה.
3. כשחטט את הגדיש בין טפח עד י' – תוס' מסתפקים: אם יש אמוראים שיכשירו זאת.

[דף טז. טז:]

קב. המשלשל דפנות

1. אם מלמטה למעלה – כשרה.
2. אם מלמעלה ללמטה כשתלאה מן הארץ תוך ג' טפחים – כשרה מדין לבוד.
3. אם מלמעלה ללמטה כשתלאה מן הארץ יותר מג' טפחים, לת"ק – פסולה, לרבי יוסי – כשרה.

[דף טז. טז:]

קג. מילוי מים בשבת מבור שבין שתי הצירות

לת"ק – אין ממלאין ממנה א"כ עשה לה מחיצה י' טפחים, בין מלמעלה בין בתוך אוגנו, ולפי רשב"ג – הדין תלוי במחלוקת בית שמאי ובית הלל, ולפי רבי יהודה – אף מחיצה הנעשית לחוץ בין החצירות ותלויה על פני פי הבור מתרת, ואע"פ שלא נעשית בשביל המים.

[דף טז:]

קד. איסור עשיית אהל עראי בשבת

לרש"י⁽⁵²⁾ – האיסור רק בעשיית גג אבל לא בעשיית מחיצה מן הצד בלא גג, ולר"ת⁽⁵³⁾ – האיסור גם בעשיית מחיצה מן הצד המתרת ואף בלא גג, ושמחיצה העשויה לצניעות כדופן ד' בסוכה בלא גג אינה אסורה, ושתוספת אהל המותרת לדעת חכמים זהו אפי' למעלה מן הגג, ורבי אליעזר אוסר.

[דף טז:]

קה. מחצלת או פס או קנים כדופן לסוכה

1. כשגובהה ד' ומשהו ואורכה כאורך הדופן – לכו"ע מותרת בסוכה ע"י שמניחה בפחות מג' טפחים סמוך לקרקע ובפחות מג' סמוך לסכך.
 2. פס שגובהו י' טפחים ואורכו ד' טפחים ומשהו – מתרת בסוכה ע"י שמניחו בפחות מג' טפחים סמוך לדופן וכל פחות מג' סמוך לדופן כלבוד דמי.
- לתוס'⁽⁵⁴⁾ – מדובר בסוכה שיש לה דופן אחד שלם ובכך נחשבים לב' דפנות שלימות כמין גאם, ומרש"י⁽⁵⁵⁾ מדוקדק: שמדובר כשכבר יש ב' דפנות.

[דף טז: יז.]

קו. דפנות העשויים מקנים ואין בין קנה לקנה ג' טפחים

תוס'⁽⁵⁴⁾ כותבים: כל מחיצה שאינה של שתי וערב אינה מחיצה.

[דף יז. יז:]

קז. שיעור סכך פסול הפוסל את הסוכה

1. בסוכה גדולה והסכך הכשר מונה תוך ד' אמות לדופן השלישי – מותר לישן תחת הסכך הכשר, מתורת דופן עקומה.
2. כבדין הקודם רחוק ד' אמות ויותר מהדופן הג' – כל הסוכה פסולה, דאין דופן ג'.

מקורות והערות

(52) ד"ה מהיכן. (53) תוד"ה פירסו. (54) ד"ה בפחות. (55) ד"ה ומוקי.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויטפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

3. כבדין הקודם באופן שהסכך הפסול מונח באמצע הסוכה, לפי סורא אליבא דרבנן דבי רב בשם רב ולנהרדעא אליבא דשמואל – הסכך הפסול פוסל את כל הסוכה בד' טפחים, ולסורא אליבא דרבה ונהרדעא אליבא דרב – עד ד' אמות אינו פוסל.

תוס' כותבים: שסכך פסול פוסל רק באם מתחיל מהדופן האמצע וחולק על פני כל הסוכה.

4. בסוכה קטנה – לכו"ע סכך פסול פוסל בג' טפחים.

קח. האופן שאויר או סכך פסול פוסלים את הסוכה

[דף יז.]

1. כשהסכך הכשר רחוק ד' אמות מן הכותל – כל הסוכה פסולה.

2. כשהסכך הכשר תוך ד' אמות מן הכותל ובין הכותל לסכך הכשר מפריד סכך פסול – כל הסוכה כשרה מתורת דופן עקומה.

3. אויר המפסיק בין הכותל לסכך הכשר – פוסל בג' טפחים, רש"י⁽⁵⁶⁾ מפרש: דלגבי אויר לא אמרינן דופן עקומה.

4. תוס'⁽⁵⁷⁾ כותבים:

א. סכך ואויר פוסלים רק כשמתחילים מהדופן האמצעי ומהלכים על פני כל הסוכה עד הפתח, ובכך אין ג' דפנות לא לכאן ולא לכאן.

ב. כשהסכך הפסול אינו מהלך על פני כל הסוכה ונשאר כדי הכשר סוכה סמוך לדופן האמצעי - כל הסוכה כשרה.

ג. שיש להסתפק: כשאינו בפנימי לבדו כדי שיעור הכשר סוכה אם מצטרף לצדדים.

ד. כשהסכך הפסול מתחיל מהדופן שבצד ומהלך עד הדופן שממול באופן שסמוך לדופן האמצעי יש הכשר סוכה - הפנימית כשרה והחיצונית פסולה.

קט. צירוף סכך פסול עם אויר בסוכה גדולה

[דף יז.]

1. סכך פסול פחות מד' טפחים ואויר פחות מג' טפחים – לא מצטרפין.

2. שני טפחים סכך פסול עם שני טפחים סכך פסול וביניהם אויר פחות מג' – תוס' מסתפקים אם מצטרפים לפסול.

3. טפח וחצי סכך פסול ועוד שנים מסכך פסול וביניהם אויר פחות מג' – תוס' כותבים שאין מצטרפין, דלא אמרינן לבוד להחמיר.

קי. שיעור וצירוף בגד שק עור ומפץ לקבלת טומאה

[דף יז:]

1. השיעור לקבלת טומאת מדרס כשיחדם למשכב זב או למדרס – הבגד ג' טפחים על ג' טפחים, השק בארבעה, העור בחמשה, והמפץ בששה.

2. אם יחדם לכלי לענין קבלת טומאת מת – הבגד בג' אצבעות על ג' אצבעות, דראוי לעניים, אבל שק עור ומפץ שיעורן שווה למדרס ולטומאת מת.

3. כשקצע מכולן טפח על טפח – טמא, דראוי לטלאי לישב על גבי חמור.

4. כשחיברם זה עם זה – מצטרפין, דראויים בשיעור אחד לטמא מושב הזב.

לרש"י⁽⁵⁸⁾ מצטרפין רק כסדר הזה: בגד ושק, שק ועור, עור ומפץ, ודוקא להשלים את הקל, אבל הקל לא מצטרף להשלים החמור, ותוס'⁽⁵⁹⁾ כותבים: שמצטרפים אף שלא כסדר הזה.

מקורות והערות

56 ד"ה הרחיק. 57 ד"ה אילו. 58 ד"ה הבגד והשק. 59 ד"ה ותני.

וצדקתו עומדת לעד וזה הקונה ספרים ומשאיין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

קיא. אויר ג' שמיעטו בקנים או בשיפודים

[דף יח.]

1. בסוכה גדולה כשהאוויר מן הצד – הוי מיעוט בין בקנים ובין בשיפודים.
 2. בסוכה קטנה – בקנים הוי מיעוט, מכח דין "לבוד", אבל לא בשיפודים, כיון שחסר בשיעור הכשר סוכה.
 3. בסוכה גדולה והאוויר באמצע – תלוי במחלוקת רב אחא ורבינא אם יש לבוד באמצע.
- לתוס'⁽⁶⁰⁾ בדעת הפוסל: זהו רק כשהאוויר מהלך על פני כל הסוכה ומחלקה לשנים.

קיב. המסכך על גבי אכסדרה

[דף יח.-יט.]

1. כשיש לאכסדרה פצימין, ללישנא קמא – לכו"ע כשרה (דאמרינן לבוד – רש"י), ללישנא בתרא – רק לאביי כשרה אבל רבא פוסל, דלא אמרינן באכסדרה לבוד.
- לרש"י⁽⁶¹⁾ – מדובר שסביב לג' רוחותיה של הסוכה יש אכסדראות פתוחות שאין להם דופן לצד החצר, וזה סוכך על גבי אוירה של חצר, לפירוש הראשון בתוס'⁽⁶²⁾ – מדובר במוקפת פצימין הרבה אף שעוביין טפח ואין שם מחיצות שלימות, ולפירוש השני – מדובר באופן שיש שתי מחיצות שלימות ולכל זווית יש שני פצימין סמוכין זה לזה תוך ג' ואין בעוביין טפח, וה"ה כשכולה מוקפת פצימין ואין בשום זווית פצים שעוביו טפח, אבל כשיש טפח וכולה מוקפת מפצימין – גם לרבא אמרינן לבוד להשלים המחיצה.
2. כשאין לאכסדרה פצימין, ללישנא קמא אליבא דרבא ושמואל, ולפי לישנא בתרא אליבא דכו"ע – פסולה, ולא אמרינן "פי תקרה יורד וסותם", ולפי לישנא קמא אליבא דאביי – כשרה, דאמרינן "פי תקרה יורד וסותם".
3. אביי מודה בשני מקרים שפסולה, 1. כשהשוה קירוי, 2. כשהפחית דופן האמצעי שעשויה כמבוי מפולש.
- לרש"י⁽⁶³⁾ – אביי מכשיר רק בסוכה המוקפת אכסדראות מג' רוחותיה ולא בסוכה העומדת בחצר ומפולשת לאוויר העולם, ולתוס'⁽⁶⁴⁾ – אביי מודה בסוכה המוקפת אכסדראות מג' רוחותיה שפסולה, ומכשיר רק בסוכה העשויה כמין גאם.

קיג. "פי תקרה יורד וסותם" לענין שבת ובכלאיים

[דף יח. יח:]

א. לענין שבת

1. כשיש לאכסדרה ג' מחיצות שלימות וברביעית שני לחיים ומשהו – לתוס'⁽⁶⁴⁾ – לכו"ע אמרינן "פי תקרה יורד וסותם".
2. כשלאכסדרה יש רק מחיצה אחת ופי תקרה לג' מחיצות, לרש"י – מהני, לתוס' – לא מהני.
3. כשיש לאכסדרה ג' מחיצות שלימות ולרביעית פי תקרה ואין שני לחיים, לרש"י – מהני, ולתוס' – כן הוא רק לרב אבל שמואל סובר: שהדין תלוי במחלוקת שבין ת"ק לרבי יהודה, (המובאים לקמן דין 6).
4. כשלאכסדרה יש ב' מחיצות שלימות כמין גאם – לתוס': זהו בדיוק כהנ"ל דין 3.
5. באכסדרה שבבקעה, לרב – אומרים "פי תקרה יורד וסותם", ולשמואל – לא אומרים.
- תוס'⁽⁶⁵⁾ מביאים: שלרש"י בעירובין – מדובר באכסדרה בבקעה הפרוצה מארבע רוחותיה, ותוס' חולקים וסוברים: שבפרוצה מד' רוחותיה לכו"ע לא אומרים יורד וסותם, ורב מכשיר רק כבאופן הנ"ל דין 3.
6. ב' מחיצות ברה"ר ופי תקרה – תוס'⁽⁶⁴⁾ מביאים: שלרבי יהודה – אמרינן פי תקרה, דשתי מחיצות דאורייתא, ולרבנן – לא אומרים.

מקורות והערות

(60) ד"ה אין. (61) במשנה ד"ה וכן חצר. (62) דף יח. סוף ד"ה סיכך. (63) ד"ה סיכך, לדידך, מודינא. (64) ד"ה סיכך. (65) ד"ה אכסדרה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויטפיש, טל: 05276-123000-02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

7. אכסדרה בחצר שיש לה ב' מחיצות באופן שמפולש ויש פי תקרה – בין לרש"י⁽⁶⁶⁾ בין לתוס'⁽⁶⁷⁾ – הדין תלוי במחלוקת רבי יהודה ורבנן שבדין הקודם.
8. חצר המוקפת אכסדראות הסמוכים לבתים, לרש"י⁽⁶⁶⁾ – רק לאביי אליבא דרב אומרים "פי תקרה יורד וסותם" אבל לרבא אליבא דרב ולשמאל אליבא דכו"ע – לא אומרים, ולפי התוס'⁽⁶⁷⁾ – בין לרב ובין לשמואל הדין תלוי במחלוקת רבי יהודה וחכמים.

ב. לענין כלאיים

תוס'⁽⁶⁵⁾ כותבים: שלכו"ע אמרינן "פי תקרה", הואיל וקיל משבת.

קיד. נראה מבפנים ושוב מבחוץ ולהיפך לשבת ולסוכה

[דף יט.]

אם לאחד משני הדפנות יש פצים טפח ויותר שבולט הצידה לרה"ר או שנמשך מהדופן ויותר צר ממנו – מועיל לשבת ולסוכה.

קטו. לבוד מכשיר הן בסכך הסוכה והן בדפנותיה

[דף יט.]

קטז. אופנים של פסל היוצא מן הסוכה הכשר לסוכה

[דף יט.]

1. בקנים היוצאים לאחורי הסוכה ויש להם ג' דפנות.
2. בקנים היוצאים לפנים הסוכה ודופן אחד מן הצדדים נמשכת יותר מהמקביל לו.
3. כשרובה צילתה מרובה מחמתה ומיעוטה חמתה מרובה מצילתה שמותר לישן גם מתחת למיעוטה.
4. בסוכה קטנה כשיש סכך פסול פחות מג', שכל הסוכה כשרה.

קיו. צירוף סכך פסול ואויר לפסול את הסוכה

[דף יט.]

סכך פסול פחות מג' טפחים או אויר פחות מג' טפחים בסוכה קטנה – מצטרפין להשלים שיעור ז' טפחים. לרש"י⁽⁶⁸⁾ – מותר לישן רק מתחת לסכך הכשר ו/או הפסול אבל לא מתחת לאויר, ולפי תוס'⁽⁶⁹⁾ – להיפך. ושמהירושלמי משמע כרש"י.

קיח. טבילה בטיט ואם טיט מצטרף למ' סאה

[דף יט:]

1. טיט שאינו נרוק – אין מצטרף וכ"ש שאין טובלים בו.
 2. טיט הנרוק – מצטרף, והטובל בו לא עלתה לו טבילה.
- לרש"י⁽⁷⁰⁾ – זהו רק כשאין בטיט מים בעין, אבל כשיש מים בעין עלתה לו טבילה, ולפי תוס'⁽⁷¹⁾ – יש אופנים שגם כשיש מים בטיט אי אפשר לטבול, כדתנן במקואות.

קיט. טיט שמותר לטבול בו

[דף יט:]

תוס'⁽⁷¹⁾ מביאים: שלר"מ – בטיט שהקנה יורד בו מאליו, לרבי יהודה – במקום שאין קנה המידה עומד, לאבא אליעזר בן דלעאי – מקום שהמשקולות עומדות, לרבי אליעזר – היורד בפי החביות, לרבי שמעון – הנכנס בשפופרת הנוד, ולרבי אליעזר ב"ר צדוק – הנמדד בלוג.

קכ. סוכה שעשאוה כמין צריף או שסמכה לכותל

[דף יט:]

1. כשעשה בשיפוע כעין צריף בלא שהגביה את הגג טפח מהקרקע ובלא שהפליגה מן הכותל טפח, לחכמים – כשרה, דשיפוע אהלים כאהלים, ולרבי אליעזר – פסולה.

מקורות והערות

66 ד"ה לדידך. 67 ד"ה סיכך, אכסדרה. 68 ד"ה אמר ליה. 69 ד"ה לא. 70 ד"ה לא עלתה לו טבילה. 71 ד"ה טיט.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחודרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תוס' (72) כותבים: חכמים מכשירים דוקא שלאחר שמשך השיפוע בגובה עשרה איכא עדיין במשך סוכה רוחב ז', ואפשר שאז מותר לישן אף תחת השיפוע מדין פסל היוצא מן הסוכה.

2. כשעשאה כצריך באופן שהגביה את הגג טפח מהקרקע או שהפליגה מן הכותל טפח – אפי' רבי אליעזר מודה שכשרה.

תוס' (73) כותבים: שהגביה טפח או הרחיק טפח מדובר שאין בטפח אויר, וכותבים שמרש"י משמע: שזהו אפי' שיש שם אויר ושכשר מדין לבוד.

[דף יט: -כ:]

קכא. סיכוך במחצלות

1. במחצלת קנים שתחילת עשייתה היתה לסיכוך – מסככין בה.
 2. במחצלת קנים שתחילת עשייתה היתה לשכיבה – אין מסככין בה.
 3. במחצלת קנים שעשייתה היתה בסתמא, לת"ק (במשנתנינו) – גדולה מסככין בה, (דבסתמא עשויה לסיכוך), ובקטנה אין מסככין, ולפי רבי אליעזר (כמסקנת הגמ' על פי פירושו של רב פפא) – אין מסככין אפי' בגדולה, דגם גדולה סתמא עשויה לשכיבה.
- הגמ' מביאה ברייתא עם חילוקים נוספים, לרש"י (74) ולתוס' (75) – הברייתא עוסקת במחצלת קטנה, ולפי שיטתם הדינים היוצאים מהברייתא הם:

- א. כשאין למחצלת שולים במחצלת של שיפה ושל גמי - אין מסככין בהם אפי' היא קלועה, דרכות הן וסתמן לשכיבה.
 - ב. כשאין למחצלת שולים במחצלת של קנים (שהיא קשה) ושל חילת באופן שקלועה - מסככין בה.
 - ג. כבדין הקודם כשהיא ארוגה, לחכמים - אין מסככין, ולרבי ישמעאל ברבי יוסי משום אביו, ולפי רבי דוסא - מסככין.
 - ד. כשיש למחצלת שולים ובשל אושא - לא מסככין, דסתמן לשכיבה.
 - ה. כשיש למחצלת שולים ובשל טבריה - מסככין, דסתמן לסיכוך.
- ו. כשיש למחצלת שולים ובשל שאר מקומות, לפי חכמים - מסככין, הואיל והרוב אין רגילים לייחדם לישיבה. לרבי דוסא - אין מסככין, הואיל ויש אנשים שמייחדין אותם לשכיבה.

[דף כ:]

קכב. אם מחצלת מקבלת טומאה

1. בנושא הקודם הוזכרו א. מחצלות שאין מסככין בהם, מפני שמקבלים טומאה. ב. מחצלות שמסככין בהם, מפני שאינם מקבלים טומאה.
 2. חוצלות של גמי, לרבי דוסא – מקבלים טומאת מת בלבד, דכלי הן ואינם עשויות לשכיבה, ולפי חכמים – מקבלים אף טומאת מדרס, מפני שעשויים לשכיבה.
- לרש"י (76) – לחכמים מקבלים טומאת מת אפי' כשעשויה לכיסוי, ולתוס' (77) – מקבלים טומאה רק כשעשויה לקבל או לוילון.

מקורות והערות

(72) ד"ה העושה. (73) ד"ה שאם. (74) ד"ה גדולה. (75) ד"ה ושל חילה. (76) ד"ה לנזייתא. (77) ד"ה חזיין.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

פרק שני

הישן תחת המיטה

א. הישן תחת המיטה בסוכה [דף כ. כא:]

לחכמים – לא יצא ידי חובתו, (דאהל מפסיק בינו לסוכה – רש"י), ולרבי יהודה – יוצא.

שמואל סובר: שחכמים פוסלים רק במיטה הגבוהה י'. תוס'⁽¹⁾ מסתפקים: אם שמואל לטעמיה (לעיל דף י.) המכשיר תחתונה כשאינ בעליונה י'.

ב. מה לא נחשב לאהל [דף כ. כא:]

1. כשרוחבו פחות מטפת, לרבנן – הוי אהל, ולרבי יהודה – לא הוי אהל.
2. כשרוחבו כמלא אגרוף (דהיינו יותר מטפח) – אפי' לרבי יהודה הוי אהל.
3. אהל זרוק – תוס'⁽²⁾ מביאים בזה מחלוקת תנאים.
4. מיטה הגבוהה י' טפחים, לרבא – לחכמים הוי אהל, ולרבי יהודה לא חשיב אהל, ולרבין א"ר אלעזר – לכו"ע הוי אהל.
5. מיטה שאינה גבוהה י' – עיין נושא קודם.
6. אהל שלגבו הוא עשוי, לחכמים – הוי אהל, ולרבי יהודה – תלוי בשני תירוצי הגמ'.
7. שוורים – לכו"ע חשיב אהל.

ג. כל אהל מביא את הטומאה אפי' שאינו פשתן [דף כא.]

ד. תוס'⁽³⁾ מביאים: שמצורע העובר באכסדרה אינו מטמא וקוברי המת מטמאים [דף כא.]

ה. קטן לענין מילוי מים חיים, להשיס אפר במים, ולהזות על הטמא [דף כא.]

תוס'⁽⁴⁾ כותבים: 1. למלאות מים – יכול, 2. לקדש – לרבי יהודה יכול, לחכמים אינו יכול, 3. להזות – המחלוקת להיפך, שלרבי יהודה אינו יכול, ולחכמים יכול.

ו. אופן מילוי מים חיים מן השילוח [דף כא.]

לרש"י – לת"ק דרבי יוסי בעינן מילוי ידיים דוקא ולא שישלשל בחבל, ותוס'⁽⁴⁾ סוברים: שלכו"ע לא צריך מילוי ידיים, וכשר אפי' נתמלא מאליו.

ז. דין "מעמיד" לסוכה [דף כא:]

1. כשסמך את הסוכה על כרעי המיטה באופן שהסוכה יכולה לעמוד בפני עצמה – כשרה.
 2. כבדין הקודם כשאינה יכולה לעמוד בפני עצמה, לרבי יהודה – הסוכה פסולה, או מפני שאין לה קבע או מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה.
- "אין לה קבע", רש"י⁽⁵⁾ מפרש: שהחיסרון שמיטלטלת ע"ג המיטה, ורבי יהודה לטעמיה ש"דירת קבע

מקורות והערות

(1) ד"ה הישן. (2) ד"ה ועל. (3) ד"ה יליף. (4) ד"ה ירדו. (5) ד"ה שאין.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאיין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכ' למחבר, ויטפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

- בעינן, ותוס' כותבים כהירושלמי: שזהו מפני שאין י' טפחים ממנה לסכך, ושהעיקר כטעם "שאיין לה קבע", משום שבירושלמי דחו את הטעם של "מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה".
3. סמך על שיפודים של ברזל המקבלים טומאה – הדין תלוי בטעמים הנ"ל בדעת רבי יהודה: למ"ד שהטעם "מפני שאין לה קבע" כשרה, ולמ"ד "מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה" פסולה.
4. סמך על כרעי המיטה ויש מכרעי המיטה עד לסכך י' טפחים, לרש"י – הסוכה פסולה, ולתוס' (על פי הירושלמי) – הדין תלוי בטעמים הנ"ל בדעת רבי יהודה.
5. סיכך על גבי המיטה – הסוכה כשרה.
6. סוכה על דבר המיטלטל – עגלה. לתוס' אליבא דרש"י – למ"ד בעינן "דירת קבע" הסוכה פסולה, ולפי התוס' – לכו"ע הסוכה כשרה.
7. סוכה על ספינה – תוס' כותבים: שאף רש"י מודה שלכו"ע לא נקרא על דבר המיטלטל, האופנים והדינים עיין לקמן נושא יג.
8. סוכה שסמכה על דבר המחזיק מ' סאה בלח ואינם מקבלים טומאה, כשירה תיבה ומגדל – הדין בדיוק כדין סוכה על עגלה הנ"ל דין 6.

ח. "סוכה המדובללת" ו"חבוט רמי" לענין סוכה [דף כב.]

במשנה מבואר: שהסוכה כשרה, לפי אביי – כשרה (בקנה עולה וקנה יורד – רש"י) רק כשאין ביניהם ג' טפחים, (וכשרה גם כשחמתה מרובה מצילתה – רש"י, והמאירי חולק), ולפי רבא – אם יש בגגו טפח ובין קנה לקנה שלידו טפח אמרינן "חבוט רמי" והסוכה כשרה גם כשיש ביניהם ג' טפחים, אבל אם יש יותר מג' טפחים וגגו פחות מטפח – לכו"ע פסולה.

ט. לענין טומאה אם יש בקורה טפח אמרינן "חבוט רמי" אף אם יש ביניהם ג' טפחים [דף כב. כב:]

י. "חבוט רמי" לענין עירובין [דף כב:]

1. שתי קורות המתאימות ומקבלות אריח לרחבו טפח – א"צ להביא קורה אחרת.
 2. כשלא מקבלות אריח לרחבו טפח, לת"ק – צריך להביא קורה אחרת, ולרשב"ג – אם מקבלות אריח לאורכו ג' טפחים א"צ להביא.
- רש"י מפרש: שרשב"ג בא להקל אפי' כשאין בהם טפח.
3. אם יש בקורה רוחב טפח – אמרינן "חבוט רמי" כמו לענין טומאה.

יא. סוכה שחמתה וצילתה שווין [דף כב:]

הגמ' מחלקת בין אם שווין למעלה לשווין למטה. לרש"י – אם יש בין קנה לקנה כמלא קנה מצומצם פסולה, ולפי ר"ת – כשרה, דקיי"ל עומד כפרוץ מותר, ורק בסוכה גבוהה כשעומד למטה ומעיין כלפי מעלה ודומה לו "כי הדדי" פסולה.

יב. סוכה המעובה כמין בית [דף כב:]

1. המעובה באופן שכוכבי חמה נראין בתוכה – כשרה, אף שכוכבים אינם נראים בתוכה.
2. המעובה באופן שאין כוכבי חמה נראין בתוכה, לב"ש – פסולה, וב"ה מכשירין.

יג. סוכה על דבר המיטלטל, על אילן, על בעל חי [דף כב: כג.]

1. בראש העגלה – כשרה ועולין לה ביו"ט, לרש"י(6) – לר"ג המצריך דירת קבע הסוכה פסולה, ולפי התוס' – לכו"ע כשרה.
2. בראש הספינה באופן שהסוכה אינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה – לכו"ע פסולה.
3. בראש הספינה כשיכולה לעמוד ברוח מצויה דים – לכו"ע כשרה.
4. בראש הספינה כשיכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה ולא של ים, לר"ג – פסולה, ולר"ע כשרה.
5. כשכל הסוכה בראש האילן, לתנא דמשנתינו ולר"מ – כשרה, דמדאורייתא הסוכה ראויה לשבעה ימים, ואין עולין לה ביו"ט (שמא יתלוש ושאם עבר ועלה ביו"ט יצא ידי חובתו – רש"י), ולפי רבי יהודה – הסוכה פסולה, דמדרבנן אינה ראויה לשבעה ימים.
6. כשמקצת הסוכה בראש האילן, באופן שאם ינטל האילן יכולה הסוכה לעמוד בפני עצמה – כשרה, ועולין לה ביו"ט.
7. אם כשינטל האילן לא תוכל לעמוד בפני עצמה, לר"מ (הנ"ל דין 5) – אין עולין לה ביו"ט, ובדיעבד יצא ידי חובתו, ולרבי יהודה (הנ"ל שם) – פסולה.
8. על גבי בעל חי, לתנא דמשנתינו ולר"מ – הסוכה כשרה לחוה"מ, דגורו חכמים שלא יעלה לה ביו"ט, ושאם עבר ועלה יצא ידי חובתו, ולפי רבי יהודה – הסוכה פסולה, דאינה ראויה לז' ימים.

יד. בהמה לדופן הסוכה או כשסמך הדופן על נוד תפוח ברוח [דף כג: כד.]

1. דופן סוכה שעשאה מבהמה, למסקנת הגמ' אליבא דר"מ – הסוכה פסולה מדאורייתא אף אם קשר את הבהמה, לפי תחילת הסוגיה אליבא דרבי יהודה – הסוכה פסולה רק אם לא קשר את הבהמה.⁽⁷⁾
- לאביי – זהו משום שחיישינן שתמות, ולר' זירא – חיישינן שתברח, ולכן אם קשרה באופן שאם תרבץ או תמות ותפול תהיה גבוהה י' טפחים, הסוכה כשרה.
2. סמך את הדופן על נוד תפוח המלא רוח, לרבי יהודה – הוי מחיצה והסוכה כשרה, ולר"מ – ללשון א' בגמ' אליבא דר' אחא בר יעקב הסוכה פסולה, וללשון השני כשרה.

טו. דיני טומאת גולל, דופק, ודופק דפקין [דף כג.]

1. גולל, לרש"י(8) – זהו כיסוי ארונו של מת, ולתוס(9) – זהו אבן גדולה העשויה לסתום את חלל הקבר.
2. טומאת גולל, לרש"י(8) – מטמא במגע במשא ובאהל, לתוס(8) – רק במגע ובאהל, ורק בזמן שהמת בקבר, ורק כנגד הפתח, לרבי יהודה עד ד' טפחים, ולחכמים רק סדר הפנימי צורכו של קבר ולא הבולט חוץ לקבר.
3. דופק – היינו את שהגולל נשען עליו, ודינו כגולל.
4. דופק דופקין – לתוס': זהו אבן שמניחין אותה לסמוך את הדופק, והוא טהור.

טז. אם חוששין למיתה [דף כג: כד.]

- בסוגייתנו מובא: בת ישראל שנישאת לכהן והלך בעלה למדינת הים או שאמר לה "הרי זה גיטך שעה אחת קודם מיתתי", לרבי יהודה – חוששין לשמא ימות ואסורה לאכול בתרומה, ולרבי מאיר – אין חוששין ומותרת לאכול בתרומה.
- תוס(9) כותבים:

מקורות והערות

(6) ד"ה העושה. (7) למסקנת הגמ' - עיין ערוך לנר, רא"ש ור"ן, וכן עיין בריטב"א ובהגר"א סי' שסה. (8) ד"ה ולא. (9) ד"ה דברי.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

1. לשמא ימות לזמן מועט, לר"מ – לא חוששין, ולכן בלוקח יין מכותים, אין לחשוש לבקיעת הנוד.
2. לשמא מת לאלתר – לא חוששין, לכן אשת כהן אוכלת בתרומה גם כשאינה רואה פני בעלה.
3. לשמא מת לזמן מרובה – אביי מדמה זאת לשמא ימות לאלתר הנ"ל דין 1.

יז. תרו"מ על טבל ודאי בבין השמשות של שבת או בליל שבת [דף כג:]

1. יין הניקח מבין הכותים, והגיע בין השמשות של שבת, לר"מ – יכול לעשרם ע"י תנאי, דס"ל יש ברירה, וכשיבוא לביתו יפריש בזה הלשון: שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה, עשרה מעשר ראשון, תשעה מעשר שני ומיחל ושותה מיד, ולפי רבי יהודה רבי יוסי ורבי שמעון – אין תקנה לעשרם ע"י תנאי.
- לרש"י – מדובר בכותים קודם שגזרו עליהם, ולתוס' – יתכן גם במטהר יינו של כותי.
2. יין הניקח מבין הכותים והגיע ליל שבת, לרש"י – זהו בדיוק כהדין הקודם, שלר"מ אפשר לעשר ע"י תנאי, ולפי תוס' – לכו"ע אי אפשר לעשר.

יח. תרו"מ על טבל ודאי או דמאי בשבת ובערש"ק [דף כג:]

בתוס' (10) מבואר:

1. בשבת – אסור לעשר לא טבל ודאי ולא דמאי.
2. בערש"ק בין השמשות – אין מעשרין את הודאי אבל מעשרין את הדמאי.
3. להתנות "שני לוגין", לתוס' – בשבת אסור אבל בבין השמשות מותר אף טבל ודאי, ומרש"י (11) משמע: שמותר אף בשבת ואף טבל ודאי.
4. כשהתנה "שני לוגין" בערש"ק לפני בין השמשות – מותר להפריש בשבת אפי' טבל ודאי, אך רק את הכמות הצריך לאכול בשבת.
5. כשהתנה "שני לוגין" בערש"ק בין השמשות – אסור להפריש בשבת מטבל ודאי.

יט. אם יש ברירה [דף כג: כד.]

- א. בלוקח יין בין הכותים והגיע בין השמשות של שבת, לר"מ - "יש ברירה", ולכן יכול להפריש בתנאי כנ"ל נושא יז, ולפי רבי יהודה - אסור לו להפריש, דס"ל "אין ברירה".
- תוס' (12) כותבים: שלפי רבא – גם רבי יהודה סובר יש ברירה. ושלפי רב משרשיא – רבי יהודה ס"ל אין ברירה רק כשתולה בדעת עצמו, אבל בתולה ביד אחרים מודה שיש ברירה.
- ב. תוס' (12) מביאים אופנים נוספים:
1. שני אחים שספק מי מהם בכור ומת האב לאחר ל' יום והשאיר רק ה' סלעים. לר"מ – הוי ספק, ולכן אם נתנו עד שלא חלקו לא יחזיר להם, ואם לאו פטורים, דס"ל כרב אסי, שאחין שחלקו מחצה יורשין מחצה לקוחות, ומפרשים התוס': שזהו מפני האב לא בירר דבריו, (ולפי רבי יהודה – חייבים ליתן).
2. שנים שלקחו חבית או בהמה בשותפות לענין עירובי תחומין, לשמואל – אף חבית אסור להוליכו אלא רק למקום ששניהם יכולים לילך, ומפרשים התוס': דס"ל "אין ברירה".
3. בשכיב מרע שהתנה "הרי זה גיטך מעת שאני בעולם". – הדין תלוי באם אמרין "יש ברירה".
4. בשכיב מרע שאמר "אם ימות יהא גט ואם לא ימות לא יהא גט", למ"ד יש ברירה – כ"ש שכאן הוי גט, ושכן תיקן שמואל שיכתבו בגט של שכיב מרע.

מקורות והערות

(10) ד"ה שני. (11) ד"ה אומר. (12) ד"ה דברי, רבי יהודה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

5. בשני רימונים כשאמר "אם ירדו גשמים היום היא זה תרומה על זה ואם לאו היא זה תרומה על זה" – היא תרומה, לפירוש א' בתוס' – זהו רק למאן דאית ליה ברירה, ולפירוש השני – זהו לכו"ע, והסיקו כפירוש הראשון.
6. דין צנועים כשאמרו "כל המתלקט היא מחולל על המעות הללו", ודין אחין שחלקו אם כלקוחות או כיורשין – לרבי יוחנן שווים הם, שאם יש ברירה ויכול לומר "כל המתלקט" א"כ באחין שחלקו כיורשין הן.
- לפירוש א' בתוס' – לפי"ז צ"ל שהאמוראים שפירשו שלרבי יהודה אין ברירה בהכרח שמפרשים שהוא סובר שאחין כלקוחות ומחזירין זה לזה ביובל, ולפירוש השני – יתכן והאמוראים חולקים על רבי יוחנן וסוברים שהדינים אינם שווים, ולפי"ז רבי יהודה הסובר "אין ברירה והאחין שחלקו כלקוחות" יכול לסבור "אין מחזירין זה לזה ביובל".
7. בבעל שאמר לבלר "כתוב גט זה לאיזו שארצה אגרש בו", לרבי יוחנן – אינו פוסלה לכהונה, דלית ליה ברירה.
8. "הריני בועליך על מנת שירצה אבא", וכן לענין עירוב "אם בא חכם למזרח" – הדין תלוי אם יש ברירה.
9. האומר "מעשר שיש לי בבית מחולל על סלע שתעלה בידי מן הכוס" – לרבי יוסי לא חילל, ומפרשים: משום דלית ליה ברירה, ורק באופן שיתכן ולא יתברר לעולם.

כ. "ספר" הכשר לגיטין [דף כד:]

לפי רבנן – אפשר לכתוב על בעלי חיים ואוכלין, ולפי רבי יוסי – לא כותבין, הואיל ובעינן כ"ספר" שאין בו רוח חיים ואינו אוכל.

כא. סוכה בין האילנות והאילנות דפנות לה [דף כד: כה.]

1. אם האילנות זזים ברוח מצויה – פסולה, דמחיצה שאינה עומדת ברוח מצויה לא נקראת מחיצה.
2. מחיצה העומדת מאליה נקראת מחיצה.

כב. הפטורים והחייבים במצות סוכה [דף כה.-כו.]

1. שלוחי מצוה, לפי המבואר בסוגיין – פטורים, דעוסק במצוה פטור מן המצוה. רש"י מפרש: שהפטור גם בשעת חנייתן.
- לשיתת תוס'⁽¹³⁾ – הפטור רק כשאי אפשר לקיים שניהם ובאם יהיו טרודים במצות סוכה יתבטלו ממצותם.⁽¹⁴⁾
- לפי רש"י⁽¹⁵⁾ – יש תנאים הסוברים שאין פטור של עוסק במצוה, ולפי תוס'⁽¹⁶⁾ – לכו"ע פטור.
2. חולין ומשמשיהם – פטורים, ואפי' חולה שאין בו סכנה, אפי' חש בעיניו או החש בראשו.
3. מצטער פטור אבל משמשיו חייבים.
4. חתן השושבינין וכל בני החופה, לפי רב – פטורים בכל הז' ימים. הגמ' אומרת: שרבי זירא אכל בסוכה ושמח בסוכה.
5. אבל חייב בסוכה.
6. הולכי דרכים ביום או שומרי העיר ביום לדבר הרשות – פטורים ביום וחייבים בלילה.
7. הולכי דרכים בלילה או שומרי העיר בלילה לדבר הרשות – פטורים בלילה וחייבים ביום.

מקורות והערות

(13) ד"ה שלוחי. (14) הר"ן והראב"ד חולקים על תוס'. (15) דף כו. ד"ה משום. (16) ד"ה חתן.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויטפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

8. הולכי דרכים ושומרי העיר ביום ובלילה – פטורים ביום ובלילה.
9. שומרי גינות ופרדסים – פטורים ביום ובלילה, לאביי: דחסר ב"תדורו", ולרבא: משום שפירצה קוראת לגנב.
10. שומר כרי של פירות הנמצאים לפניו, לאביי – פטורים ביום ובלילה, דחסר בתדורו. ולרבא – חייבים, דאין הטעם של פירצה קוראת לגנב.

כג. עוסק במצוה אם פטור מן המצוה [דף כה.]

1. העוסק במצוה או טרוד בטירדת מצוה – פטור מקריאת שמע.
- לרש"י⁽¹⁷⁾ – פטור רק כשהתחיל במצוה לפני שהגיע זמן קריאת שמע.⁽¹⁸⁾
2. הטרוד בטירדת רשות או אבל – חייב בקריאת שמע.

כד. אבל חייב בכל המצוות ואף במצוות סוכה [דף כה:]

כה. פטור חתן ושושבינין ובני החופה מהמצוות [דף כה.-כו.]

1. חתן הכונס בתולה לענין קריאת שמע, לסתמא דברייתא – פטור, ולפי ת"ק דרבי שילא – חייב.
2. חתן הכונס אלמנה לענין קריאת שמע – לכו"ע חייב, דלא טרוד ויכול לקיים שניהם.
3. חתן ושושבינין וכל בני החופה – פטורים מתפילה ותפילין.⁽¹⁹⁾

כו. שינת ארעי ואכילת עראי בסוכה [דף כו.]

1. אין לישן שינת ארעי בסוכה, לרב אשי – זהו מדרבנן שמא ירדם, ולפי רבא – דאין קבע לשינה.
2. אם מעמיד שומר, לרבא הנ"ל – לא מהני שומר, לרב יוסף בריה דרב עילאי אליבא דרב אשי – מהני, ולפי רב משרשיא – גם לרב אשי לא מהני שומר.
3. אם מניח ראשו בין ברכיו, לרבא – אסור, ולרב אשי – מותר.
4. אכילת ארעי מותרת חוץ לסוכה. ואם בא להחמיר לית ביה משום יוהרא.
- לרב יוסף – "ארעי" היינו ב' או ג' ביצים, ולאביי – כטעימת בר בי רב בבקר לפני הליכתו לביהמ"ד.
- תוס'⁽²⁰⁾ כותבים: שלאביי זהו כביצה מפת, אבל פירות לא בעי סוכה.

כז. שינה המותרת והאסורה עם התפילין [דף כו. כז:]

1. הגמ' מחלקת בין אם הם בידי או מונחים בראשו או פורס סודר עליהם.
- רש"י מפרש: א. כשהם בידי – אסור אפי' שינת עראי, שמא יפלו מידי. ב. במונחים בראשו – עראי מותרת (באופן שיתבאר כדלקמן דין 3,4) קבע אסור, שמא יפחו. ג. בפורס סודר עליהן ומניחן אצל מראשותיו – מותר אפי' קבע.
2. עראי – היינו שיעור הילוך מאה אמה.
3. שינת ארעי המותרת כשמונחים בראשו, לרב יוסף בריה דרב עילאי – כשמעמיד שומר, לרבה בר בר חנה א"ר יוחנן – רק כשמניח ראשו בין ברכיו, לרבא – כל שינת ארעי מותרת.
4. שינת ארעי בלילה, לרבי נתן – אסורה בכל מקרה דילמא מימלך וישן שינת קבע, ורבי יוסי אומר שילדים ונשותיהן עמהן אסורים ביום דחיישינן להרגל דבר.

מקורות והערות

(17) דף כה: ד"ה אבל. (18) וע"ע לעיל נושא כב, ולקמן נושא כה. (19) לענין סוכה - עיין לעיל נושא כד דין ד'. (20) ד"ה תרתי.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויטפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תוס'⁽²¹⁾ כותבים: שרבי יעקב חולק על רבי נתן וסובר שגם בלילה מותר לישן שינת עראי, ולא חוששין שימלך.

כח. השיעור לאוכלין ומשקין לענין ברכה ראשונה ואחרונה לאכילה ושתיה ולענין יוה"כ [דף כו:]

1. האוכל או השותה כל דהו חייב בברכה שלפניו, דאסור ליהנות מהעוה"ז בלא ברכה.
2. מדאורייתא החיוב לברך לאחריו הוא מדכתיב "ואכלת ושבעת וברכת".
תוס' מביאים: שהחיוב לברך לפניו זהו מק"ו.
3. לענין השיעור המחייב ברכה לאחריו, תוס'⁽²²⁾ מביאים: שלרבי יהודה – בכביצה, ולר"מ – בכזית. ושכל השיעורים (לר"מ ולרבי יהודה) הם רק מדרבנן, אבל מדאורייתא צריך שביעה גמורה.
4. האוכל בריה פחות מכשיעור – תוס' מביאים מחלוקת אמוראים בירושלמי, אם חייב בברכה שלאחריו, ומסתפקים, אם הבבלי סובר שלכו"ע פטור מלברך.
5. השיעור לענין יוה"כ להתחייב בכרת – תוס' מביאים: שבשתיה היא לא פחות ממלא לוגמיו, ובאכילה ככותבת.
6. לענין קידוש – תוס' מביאים: שיש דעה שא"צ מלא לוגמיו.

[דף כו: כז.]

כט. אכילת פת במפה בלא נטילת ידים

1. פת פחות מכביצה – מותר במפה, ויותר מכביצה אסור במפה.
2. לכהנים – תוס'⁽²³⁾ כותבים: שמותר במפה אף ביותר מכביצה.

[דף כז: כז.]

ל. כמות הסעודות שחייב אדם לאכול בסוכה

לפי רבנן – רק בלילה הראשון כזית דגן, ואם לא אכל – אין לו תשלומין. ולפי רבי אליעזר – חייב י"ד סעודות, ואם חיסר אחת מהן, יכול להשלים בליל יו"ט האחרון אף שהוא מחוץ לסוכה. והגמ' אומרת שר"א חזר בו.

לרש"י – ר"א חזר בו וס"ל שרק בלילה הראשון חייב, ולתוס'⁽²⁴⁾ – היינו שאין צריך סוכה אבל י"ד סעודות חייב. מדברי תוס'⁽²⁵⁾ משמע: שגם לר"א לא מועילה השלמה לסעודת ליל יו"ט ראשון של חג.

[דף כז:]

לא. שכח ולא הזכיר של יו"ט בברכת המזון

תוס'⁽²⁶⁾ כותבים: שרק בליל יו"ט ראשון של פסח וליל יו"ט ראשון של חג שהאכילה בהם חובה חייב לחזור ולברך, אבל לא בשאר ימי החג ושאר ימים טובים.

[דף כז: כז.]

לב. יציאה מסוכה לסוכה, בניית סוכה במועד, וסוכה שאולה

לרבי אליעזר – אין יוצאים מסוכה לסוכה, אין עושין סוכה בחוה"מ, אין אדם יוצא בסוכתו של חבירו, וכ"ש שאינו יוצא בגזולה, ומודה שאם הסוכה נפלה בחוה"מ או קטן שהגדיל או בגר שנתגייר שמותר לבנותה, ולפי רבנן – רק סוכה גזולה פסולה.

[דף כז:]

לג. סוכת השותפין

תוס'⁽²⁷⁾ כותבים: שלר"א – לא יוצא, ולרבנן יוצאים.

לד. מי שראשו ורובו בתוך הסוכה ושולחנו מחוץ לסוכה – עיין לעיל פרק א' נושא ט' [דף כח.]

מקורות והערות

(21) ד"ה הישן. (22) ד"ה ולא. (23) ד"ה היא. (24) ד"ה חזר בו. (25) ד"ה איבעי. (26) ד"ה אי בעי. (27) ד"ה כל.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

לה. חיוב אשה קטן וגר בסוכה

[דף כח. כח:]

אשה – פטורה, קטן – מדאורייתא פטור, ואם הגיע לחינוך חייב מדרבנן, ושמאי הוקן היה מחמיר לחייב קטן בסוכה גם אם לא הגיע לחינוך, ואילו גר חייב מדאורייתא.

לו. הגיל שהאב חייב לחנך את בנו הקטן

[דף כח:]

1. בסוכה – כל שאינו צריך לאמו חייב מדרבנן, לר' ינאי: זהו כל שנפנה ואין אמו מקנחתו, ולר' ש בן לקיש: כל שנעזר ואינו קורא אמה אמה. הגמ' אומרת: ששמאי מחמיר לעשות סוכה גם לקטן שאינו צריך לאמו.
2. בשאר מצות – תוס' (28) כותבים: כל מצוה ומצוה לפי ענינה, א. בחגיגה – כל שיכול לעלות לירושלים. ב. בלולב – כשיודע לנענע. ג. בציצית – כשיודע להתעטף. ד. בת"ת – ביודע לדבר.

לז. תוספת עינוי ליוה"כ ודין נשים בעינוי והתוספת

[דף כח:]

1. תוספת עינוי ליוה"כ מבעוד יום חיובה מן התורה.
2. גם אשה חייבת בעינוי ובתוספת.
3. מי שלא מקיים תוספת עינוי עובר רק בעשה ולא בלאו וקרת.

לח. לימוד ושינון בסוכה

[דף כח:]

הגמ' מחלקת בין למיגרס לבין לעיוני. לפי רש"י – גמרא הברורה לו, ולשנות משניות הערוכות ושגורות בפה, חייב בסוכה, אבל לעיוני בטעמים אינו חייב בסוכה.

לט. הכנסת כלי אכילה כלי שתיה ונרות לסוכה

[דף כט.]

1. מאני מישתיא (הם כוסות שאינם מאוסים – רש"י) – מותר להכניסם בסוכה.
2. מאני מיכלי (לרש"י: הם קערות לאחר שאכלו בהם, ולתוס' בשם הבה"ג: קדירות שמבשלים בהם), חצבא (כד חרס לשואבין בו מים – רש"י), שחיל (דלי של עץ) ונר דולק בסוכה קטנה ששטחה מצומצם (ו' טפחים – רש"י) – מחויף לסוכה, אבל נר דולק בסוכה גדולה – מותר.

מ. יציאה מהסוכה מחמת גשמים

[דף כט.]

1. אם הגשם מקלקל את התבשיל העשוי מגריסין – מותר לו לצאת.
2. איסטיניס – יכול לצאת גם אם הרוח מביאה קיסמים על המאכל.
3. אחר שיצא לגמור סעודתו בבית או ירד לישן ופסקו גשמים – אין מטריחין אותו לעלות שוב לסוכה. לרש"י – אם הקיץ משינתו באמצע הלילה או עלה עמוד השחר ולא נייעור, אין מקיצין אותו.

מקורות והערות

(28) ד"ה כאן.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

פרק שלישי

לולב הגזול

א. לולבים הפסולים ליום הראשון ולשאר ימות החג [דף כט:-לב:]

1. גזול

א. ביום הראשון ולפני יאוש - פסול דחסר ב"לכם".

ב. ביום הראשון לאחר יאוש, לרבי יוחנן משום רשב"י - פסול משום מצהב"ע.

ג. לשאר ימות החג, לרבי יוחנן משום רשב"י - כבדין הקודם, ולרבי יצחק בר נחמני אמר שמואל - כשר.

תוס' (1) כותבים: שרבי יוחנן לשיטתו שיאוש לא קני, אבל למ"ד קני אין פסול מצהב"ע. ושמואל שמכשיר זהו משום שבשאר ימות החג המצוה היא רק מדרבנן.

2. יבש, לתנא דמשנתנו - פסול מדאורייתא לכל שבעת ימות החג, דחסר "בהדר", ולרבי יהודה - כשר אף ביום הראשון.

לתוס' (2) - "יבש" היינו כדי שתהא נפרכת בציפורן.

3. של איסורי הנאה שמצותן בשריפה

א. כאשירה של משה ושל עיר הנדחת - פסול אפי' בדיעבד דכתותי מיכתת שיעוריה, שהרי עומד לשריפה.

ב. כלולב של עבודה זרה - לא יטול ואם נטל כשר.

לשיטה ראשונה בתוס' - רק בלולב של נכרי יוצא בדיעבד ואף לפני שביטלו, ודוקא מיום השני, ובאופן שהגביהו ע"מ שלא לקנות, אבל ביום הראשון אפי' בדיעבד לא יוצא, דחסר ב"לכם", ושם מתכווין לקנותו, לא יוצא אפי' בשאר ימות החג, משום שע"ז של ישראל אין לה ביטול, ולפי ר"ת - לפני שביטלו אינו יוצא אפי' בדיעבד ואפי' של נכרי, ויוצא בדיעבד רק אם ביטלו לפני יו"ט, ואם ביטלו ביו"ט הוי ספק בגמ' אם יש דיחוי אצל מצוות, ואם אמרין "מאיס" אצל מצוות.

ג. כשישראל נטע עץ לשם אשרה - בתוס' מבואר: שלכו"ע פסול.

ד. כשישראל נטע עץ ואח"כ עבדו - תוס' מביאים: שלרבי יוסי בר יהודה - פסול, ולרבנן אם נטל יצא.

ה. כשגוי נטע לשם אשרה ואח"כ ביטלה - תוס' מביאים: שהוי ספק בגמ' בעבודה זרה.

4. נקטם ראשו - פסול. רש"י כותב: שזהו מפני שחסר ב"הדר".

א. כשנקטמו רוב העלים - לכו"ע פסול.

מקורות והערות

(1) ד"ה הא קנייה. ד"ה מתוך, ד"ה בעינן. (2) ד"ה לולב.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יו"ד סימנים קפג-ד

- ב. כשנקטם רק ראשו של העלה האמצעי, לתירוץ א' וג' של התוס' (2) – כשר, לתירוצם השני – פסול.
- ג. כשנקטמו רק שני העלים האמצעים, לתירוץ א' בתוס' – כשר, לתירוצם השני והשלישי – פסול.
5. נפרצו עליו – פסול.
- לרש"י – היינו רק כשנתלשו מהשדרה ואינם מחוברים, ושאר מחוברים כשר, ולתוס' – היינו שחלק את רוב העלים הכפולים לשנים, ופסול אף שעדיין מחוברים.
6. שיעור הלולב, לרבי פרנק אמר רבי יוחנן – שדרו צריך להיות ד' טפחים, ולרב יהודה אמר שמואל – שדרו צריך להיות ג' טפחים.
- לחכמים – ג' טפחים משערין באמה בת ששה טפחים, לר"ט וכן פוסק שמואל – באמה של חמשה טפחים שמחלקה לשישה.
7. ד' מינים שבלולב מעכבין זה את זה בכל ז' ימות החג, דבעינן לקיחה תמה.
8. שאול – רק ביום הראשון אינו יוצא, דחסר ב"לכם", אבל בשאר ימות החג יוצא בו.
9. נסדק כהימנך או כפוף או עקום לפניו ודומה למגל – פסול.
10. עקום לצדדים, לר"נ – פסול, ואמרי ליה שדינו כלאחריו שכשר.
11. קוויץ – פסול. רש"י מפרש: שיוצאים מהשדרה קוצים, והערור מפרש: שזהו ענין של "צמיתה".
12. חרות – פסול. רש"י מפרש: שנעשה קשה כעץ, (שאי אפשר לכופפו – מאירי).
13. נחלקה התיומת, ללשון ראשון בגמ' – רב פפא מסתפק בזה, וללשון השני – פסול.
- לרש"י (בסוגיין) ולתוס' – היינו ששני העלים האמצעים נחלקו, ולרש"י בב"ק – היינו שהעלה האמצעי נחלק.
- לרש"י בסוגיין – נחלקו ונסדקה השדרה עד העלים שלמטה מהאמצעים, לתוס' בשם הבה"ג – הכפל המחבר את עלי הלולב נחלק ברוב העלים. לתוס' בשם הגאונים – נחלקו ב' העלים הכפולים, ודוקא כשבתחילת ברייתו היה שלם, ולתוס' בשם ר"י – נחלקו ב' העלים העליונים זה מזה וקצת מן השדרה.
14. ניטלה התיומת – פסולים.
15. ציני הר הברזל – אם אין ראשו של זה מגיע לצד עיקרו של זה פסול.
16. נפרדו עליו, לרבי יהודה – צריך לאוגדו, ולת"ק כשר.
17. לולב השותפין – עיין לקמן נושא סה.

ב. אופנים שאינם פוסלים את הלולב [דף כט:–לב:]

1. נפרדו עליו ואלבא דת"ק דמכשיר, ורבי יהודה סובר שיאגדנו מלמעלה.
2. ציני הר הברזל כשראשו של זה מגיע לצד עיקרו של זה.
3. גזול בשאר ימות החג ואלבא דשמואל המכשיר בזה.
4. כמוש.
5. נסדקו ראשי העלים לא כהימנך.
6. עקום לאחריו ודומה למגל וזהו לכו"ע, ולר"נ כשר אפי' עקום לצדדים, ויש הפוסלים בלצדדים.
7. דומה לחרות. שעדיין לא נעשה עץ.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

ג. מצוה הבאה בעבירה

[דף ל:]

1. מצוה מדרבנן שעיקרה מדאורייתא, לרבי יוחנן – מעכב, ולרבי יצחק בר נחמני – לא מעכב.
2. בכל המצוות שחיובן מן התורה לתוס'⁽³⁾ אליבא דרבי יוחנן – מעכב מדאורייתא. ולא איתפריש בדבריהם אם ר' יצחק בר נחמני אמר שמואל חולק, שמעכב רק מדרבנן.
3. גזלן המקדיש בהמה לפני יאוש – לכו"ע אינו עולה לרצון, ואם לאחר יאוש סוברים התוס':⁽⁴⁾ שלמ"ד יאוש קני אין פסול של מצוה הבאה בעבירה ועולה לרצון, דיש גם שינוי השם, ושר"ת חולק וסובר: שלכו"ע אינו עולה לרצון.
4. הגזול דבר ומברך עליו, תוס'⁽⁴⁾ מביאים: שאין זה מברך אלא מנאץ, לפירושם הראשון – אם השינוי מעשה נעשה קודם שבא לידי חיוב חלה יכול לברך, ולפירושם השני – גם באופן זה אינו יכול לברך, כיון דאיכא הזכרת שם שמים. (לתוס' שבדין הקודם – זהו רק חומרא, ולר"ת – זהו מעיקר הדין).

ד. הטעם שבהמה גזולה פסולה לקרבן

[דף ל:]

תוס'⁽⁵⁾ מביאים: שאם לפני יאוש, זהו מדכתיב "ביתו" וזה אינו שלו, וכשגזול קרבן דחבריה, זהו מדכתיב "קרבנו" ולא של חברו, ואם הקדישה הגזלן לאחר יאוש, למ"ד לא קני – פסול מדין מצוה הבאה בעבירה, וכותבים: שלמ"ד קני – הקרבן כשר, ושלפי ר"ת לכו"ע פסול.

ה. קרבנות הפסולים מכח המיעוטים הבאים: "מכס", "קרבנו", "ביתו", ומחמת מצהב"ע[דף ל:]

1. "מכס" ממעט קרבנו של מומר, 2. "קרבנו", למ"ד אחד – ממעטים כשגזול קרבן דחבריה, ולמ"ד יאוש לא קני – ממעטים גזול בהמת חברו אף כשהקדישה לאחר יאוש. 3. "ביתו" ממעט שלפני יאוש הגזלן אינו יכול להקדיש, הואיל ואינו שלו. 4. מצוה הבאה בעבירה, למ"ד יאוש לא קני – פסול אף אחר יאוש, לתוס' (הנ"ל נושא קודם דין 3) – למ"ד קני אינו פסול, ולר"ת – לכו"ע פסול.

ו. אם קרקע נגזלת, לסוכה, לד' מינים, לכלאיים וערלה

[דף ל: לא]

1. קרקע, לפי רבי אליעזר – נגזלת, ומועיל בה יאוש, (כדין מטלטלין הנגזלין), ולפי רבנן – אינה נגזלת ואין מועלת בה יאוש.
2. אם נשתקע ממנה שם הבעלים, לפירוש אחד בתוס'⁽⁶⁾ בשם הירושלמי – לכו"ע הגזלן קנאו הן לענין לאסור בכלאיים והן לדיני ערלה, ולפירושם השני – לחכמים הגזלן לא קנאו ואינו אוסר, וכותבים שהפירוש הראשון עיקר.
3. סוכה על קרקע גזולה, לפי ר"א – לא יוצאים בסוכה על קרקע גזולה ושאוּלה, ולפי רבנן – יוצא ידי חובתו, דקרקע אינה נגזלת, ויוצאים בשאוּלה.
4. לולב והדס הגדל בקרקעו של גוי, לרבי אליעזר – יכול היהודי לקטוף בעצמו, לקנותם ולצאת בהם ידי חובתו, דקרקע נגזלת, ויש כאן יאוש עם שינוי רשות שלכו"ע הגזלן קונה, ולפי רבנן – יוצא ידי חובתו רק אם הנכרי קטפם, אבל לא כשהיהודי קטפם, משום שקרקע אינה נגזלת, ולא מועיל היאוש במחובר לקרקע.
5. לענין כלאיים, כשזרע האנס כשעדיין הקרקע ברשות האנס, לפי א' בתוס' – כשנשתקע שם הבעלים נאסרים מדאורייתא, ואם כשלא נשתקע ונתיאשו נאסרים מדרבנן, ואם כשלא נשתקעו ולא נתיאשו מותר אפי' מדרבנן, ולפירושם השני – נתיאשו אסור מדאורייתא, לא נתיאשו מותר אפי' מדרבנן.
6. לענין כלאיים שזרע האנס והלך לו ונשאר הכרם לפני הבעלים ולא עקרו והוסיף מאתיים, לפירושם הראשון של התוס' – אם נשתקע אפי' לא נתיאשו אינו אסור אפי' מדרבנן, ואם לא נשתקע אסור מדאורייתא אפי' נתיאשו, ולפירושם השני – אם נשתקע גם אם לא נתיאשו אינו אסור אפי' מדרבנן.

מקורות והערות

(3) ד"ה משום. (4) ד"ה היא. (5) ד"ה כי. (6) ד"ה וקרקע.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

7. לענין ערלה בגזולן שנטע – התוס' מביאים: שחייב בערלה, ושבירושלמי איתא: שרבי שמעון בן אלעזר סובר שבנטע לרבים חייב, ובנטע ברה"ר פטור.

ז. האופן המומלץ בקונה ד' מינים מקרקעו של עכו"ם

1. כשקונה עבור עצמו – יקצצנו הכותי, דאז יש יאוש ושינוי רשות, שלכו"ע קנאו.
 2. כשקונה עבור אחרים – יוצאים ידי חובת המצוה גם אם השליח קצצם.
- ח. גזל ד' מינים, קרש לסוכה ועשה בהם שינוי מעשה לענין לצאת ידי חובת המצוה [דף ל:]:
- תוס' (7) סוברים: כל שנקנו לגזולן ואפי' מדרבנן משום תקנת השבים, יוצא בהם ידי חובתו לישב בסוכה.

ט. קניני גזילה בשינוי מעשה ושינוי השם

1. כשעשה שינוי מעשה או שינוי השם שאינם חוזרים – קונה מדאורייתא.
2. כשעשה שינוי מעשה החוזר בלא יאוש, לתוס' (7) – קונה מדרבנן, משום תקנת השבים רק בדבר שיש טירחא לכמות שהיה, אבל בדבר שנקל להחזירו לכמות שהיה בלא טירחא, אינו קונה אפי' מדרבנן.
3. שינוי מעשה החוזר עם יאוש – קונה, לתוס' (7) – זהו רק מדרבנן (למ"ד יאוש לא קני) ואף בלא היאוש, משום תקנת השבים כבדין הקודם. (8)
4. שינוי השם החוזר בלא יאוש, לתוס' (9) – לא קונה אפי' מדרבנן, חוץ מהגזול מריש ובנאו בבירה שקונה רק מדרבנן משום תקנת השבים, ושמועיל גם לקיום מצות סוכה. (10)
5. שינוי השם החוזר עם יאוש – קונה.
6. לתירוץ א' בתוס' (9) – זהו רק לרב יוסף, ולתירוץ השני – זהו לכו"ע.
7. שינוי מעשה בצירוף שינוי השם – לתוס' (9) קונה אף שכל אחד מהם חוזר לברייתו.

י. סכך סוכה הגזולה ועל דבר המיטלטל

1. בסכך גזול כשגזל "כשורא דמטלטלא" וסיכך בהם – יוצא ידי חובתו, דקנאם מכח "תקנת השבים".
2. כשגזל עצים וסיכך בהם – יוצא ידי חובתו. רש"י מפרש: 1. דקנאם בשינוי מעשה ושינוי השם. 2. דקנאם מכח "תקנת השבים".
3. כשתקף את חבירו בחזקה והוציאו מסוכתו (המחוברת לקרקע – רש"י), לרבי אליעזר – הסוכה פסולה, דקרקע נגזלת, ולא יוצאים בסוכה גזולה, ולרבנן – הסוכה גזולה, דקרקע אינה נגזלת, והוי שאולה, ולשיטתם יוצאים בסוכה שאולה.
4. כשגזל סוכה העשויה בראש העגלה או בראש הספינה – רש"י (11) ותוס' (11) כותבים: שלא יוצא ידי חובתו, דנגזלת היא, לפי שמטלטלת, ואין תקנת השבים, כי לא טרח לבנותה ולא הוציא עליה הוצאות.
5. כשראובן בנה סוכה בחצירו של שמעון שלא מדעתו, ובא שמעון והוציא את ראובן בכה, לתוס' (11) – הוי סוכה גזולה ושמעון לא יוצא בה ידי חובתו.
6. כשסיכך ברה"ר, לרבי אליעזר – אינו יוצא, דצריך על קרקע שלו, ולרבנן – יוצא, דאינם מצריכים על קרקע שלו.

יא. כשאינו מוצא לולב או אתרוג

1. מין אחר – אינו יכול להביא, אפי' בשעת הדחק, כדי שלא יטעו ויביאו גם כשיש כשרים.

מקורות והערות

(7) שינוי. (8) וע"ע במורחב דין א'. (9) ד"ה וליקנייה. (10) וע"ע במורחב דין ד'. (11) ד"ה אבל.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

2. יבש לא בשעת הדחק, לרבנן – לא יביאו, דחסר ב"הדר", ולרבי יהודה – יכול להביא ולברך עליו, דלא בעי "הדר".
3. לולב יבש בשעת הדחק – חכמים מודים שיכול להביא. לתוס' (12) גם יכול לברך עליו.
4. שאר הפסולים בשעת הדחק – לתוס' (12) יכול להביאם ולברך עליו.

יב. כשיש חסרון של "הדר" בלולב ובאתרוג

לרבנן – פוסל, דמקשים לולב לאתרוג, ולרבי יהודה – אינו פוסל, לא בלולב ולא באתרוג.

יג. יבש, כמוש, וישן אם פוסל באתרוג ובלולב

[דף

1. כמוש – אינו פסול.

2. יבש בלולב וישן באתרוג – לרבי יהודה שבתשובה קודמת כשר, ולרבנן פסול.

יד. אתרוג הירוק והבוטר

[דף לא:]

1. ירוק ככרתי, לר"מ – כשר, ולרבי יהודה – פסול, דלא נגמר גידול הפרי.

תוס' (13) כותבים: שאתרוגים הבאים לפנינו ירוקים ככרתי, שמשנתנים למראה אתרוג כשרים הם, הואיל ונגמר ברים.

2. בוטר, תוס' (14) מביאים: שלר"ע פסול ולרבנן כשר.

טו. שיעור האתרוג הקטן והגדול

[דף לא:]

1. השיעור הקטן של האתרוג, לפי ר"מ – לא פחות מאגוז, לרבי יהודה – לא פחות מכביצה.

2. השיעור הגדול של האתרוג, לפי רבי יהודה – כדי שיאחז שנים בידו אחת, ולפי רבי יוסי – אפי' אחד בשתי ידיו.

טז. כשאגד באינו מינו או כשנטל ה' מינים

[דף לא. לא:]

1. כשאגד במין אחר, לרבי יהודה – לולב צריך אגד, ונחשב ה' מינים ואסור, ולחכמים – א"צ אגד, דהאגד לנוי, ומותר.

2. ליטול ה' מינים – כשם שאין פוחתים כך אין מוסיפים.

תוס' (15) כותבים: שזהו אפי' כשנותנו חוץ לאגד, ועובר בבל תוסיף.

יז. דיני הדס

[דף לב:-לג: לד:]

1. הגזול – כדין לולב הנ"ל נושא א' דין 1, ובנושא ח' ט'.

2. היבש – אם כשנתייבשו כל העלין פסול, אבל אם נשאר בו ג' בדי עלין לחין בראש כל אחד ואחד כשר. רש"י מפרש: שנשאר ג' בדים ובכל בד ג' עלין לחין.

תוס' (16) כותבים: שיבש היינו כדי שתהא נפרכת בציפורן.

3. של עיר הנדחת – כדין לולב הנ"ל נושא א' דין 3.

4. נקטם ראשו בלא שעלתה בו תמרה, לפי משנתנו – פסול, ולר"ט – אפי' שלשתן קטומים כשר.

5. נפרצו (נשרו – רש"י) – פסול. אך בהדס מצרי שנשרו רוב עליו ונשאר עבותו כשר, והיינו דקיימי שבעה שבעה בחד קינא, ושם נשאר רק שנים פסול.

מקורות והערות

(12) ד"ה לא. (13) ד"ה הירוק. (14) ד"ה שיעור. (15) ד"ה הואיל. (16) דף כט: ד"ה לולב.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

6. כשיש ענבים שחורות או אדומות מרובות מעליו – פסול, ואם מיעטו – עיין לקמן נושא כ' דין 2.
7. הדס שאינו עבות – פסול אפי' בדיעבד.
8. הדס שוטה, לרב יהודה ואמימר – פסול, ולרב כהנא – כשר.
9. נראה ונדחה, לרבי ירמיה – הוי ספק.
- תוס'⁽¹⁷⁾ מוסיפים: שזהו אפי' כשבידו לתקנו ותיקנו.
10. תעשה ולא מן העשוי – תלוי במחלוקת שבין תירוצי הגמ'.
שיעור ההדס ג' טפחים.
11. שיעור ההדס ג' טפחים.
12. שאול – פסול רק ליום הראשון, כנ"ל נושא א' דין ח'.
13. ד' מינים שבולב מעכבין זה את זה בכל ו' ימות החג, דבעינן לקיחה תמה.
14. הדס השותפין – כדין אתרוג השותפין, עיין לקמן נושא סה.

יח. הדס עבות ושוטה [דף לב:]

1. עבות – זהו הדס שענפיו חופין את עצו, ויש בו ג' עלין בקן אחד.
לרש"י – צריך שיצאו כולם מתוך עוקץ אחד, ולתוס' – הם כשרים גם כשסמוכים ודבוקים זה בזה בעיגול אחד.
2. אם הם תרי וחד, לרב יהודה פסול, דהוי הדס שוטה, ולרב כהנא – כשר.

יט. דיחוי מעיקרא ונראה ונדחה בהדס ובמצוות [דף לג. לג:]

1. הדס שנקטם ראשו ועלתה בו תמרה לפני יו"ט או שהיו ענבים שחורות מרובות מעליו ומיעטן קודם יו"ט – כשר.
2. נקטם ראשו ועלתה בו תמרה ביו"ט – רבי ירמיה מסתפק בזה אם יש דיחוי אצל מצוות.
- לרש"י⁽¹⁸⁾ – למסקנא לא הוי דיחוי וכשר, ולתוס' – רק אם זה בידו לא הוי דיחוי אבל כשזה לא בידו הוי ספק.
3. בכיסוי הדם כשכיסתה הרוח את הדם וחזר ונתגלה – חייב לכסות, דאין דיחוי אצל מצוות.
4. בענבי הדס השחורים מעיו"ט ומרובין מעליו שמיעטן ביו"ט – כשר, דאין דיחוי אצל מצוות אפי' בנראה ונדחה.
- תוס'⁽¹⁹⁾ כותבים: שזהו מפני שבידו ללקטן לפני יו"ט ולכן לא הוי דיחוי.
5. דיחוי מעיקרא בקדשים – תוס' כותבים: שהוי דיחוי אפי' כשבידו לתקן, שבנראה ונדחה ונראה – יש מקרים שהוי דיחוי ויש מקרים שלא הוי דיחוי.
6. נראה ונדחה בענבי הדס שנהיו שחורים ביו"ט ומיעטן ביו"ט – הוי ספק בגמ'.

כ. מיעט ענבי ההדס בעיו"ט או ביו"ט [דף לג.]

1. כשענבי ההדס ירוקים, אף כשמרובים מעליו ואף בשנים ושלשה מקומות.
2. כשענבי ההדס שחורים או אדומים כשמרובים מעליו – פסול, (דמנומר הוא – רש"י ד"ה מיני דהדס).
ואם מיעטן בעריו"ט – כשר, אף כשנשארו בשנים ושלשה מקומות.

מקורות והערות

(17) ד"ה נקטם. (18) ד"ה תפשוט. (19) ד"ה נקטם.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

3. כבדין הקודם כשרוצה למעטן ביו"ט, לתנא דמשנתינו – אסור למעט, ולפי רבי אליעזר ב"ר שמעון – מותר למעט רק אם מתכוין לאכילה ויש לו הושענא אחרת, דס"ל דבר שאין מתכוין מותר, אבל כשאין לו הושענא אחרת אסור, משום שהוי פסיק רישא.

בגמ' יש ג' אופנים במאי פליגי: א. אם יש דיחוי אצל מצוות, ב. אם יש חסרון של "תעשה" ולא מן העשוי, ג. אם לולב צריך אגד.

כא. לולב אם צריך אגד [דף לג.]

לרבי יהודה – צריך אגד בקשר גמור, ואם לא אגד פסול, ולרבנן – כשר, ולכתחילה יאגדנו לנוי.

כב. מנומר בהדס [דף לג:]

רש"י⁽²⁰⁾ כותב: שאם יש להדס ענבים אדומות או שחורות – פסול מדין "מנומר".

כג. דיני ערבה [דף לד:]

1. האופנים שהערבה פסולה: גזולה, (פרטי הדינים הם כהנ"ל נושא א' דין 1, ונושא ח' וט'), יבשה (ברוב עליה), של איסור²¹ שמצותן בשריפה, כשנקטם ראשה, כשנפרצו עליה, כשנשרו רוב העלים, צפצפה (עלה שלה עגול, כמבואר לקמן נושא כה), חילפא גילא (פיה דומה למסר כמבואר שם), פחותה מג' טפחים, שאול ביום הראשון, ד' מינים מעכבין זה את זה.

2. ערבת השותפין – כאתרוג השותפין, עיין לקמן נושא לג, דין 2, ובנושא סה.

כד. דין ערבה כמושה, של בעל ושל הרים, ושל חילפא גילא [דף לד:]

1. כמושה – כשרה גם כשנשרו מקצת עליה.

2. של בעל ושל הרים, לחכמים – כשרה, לרש"י⁽²¹⁾ – אבא שאול סובר שפסולה, ותוס'⁽²²⁾ מסתפקים בזה, ושלכן לכתחילה יזהר ליטול ערבה הגדילה על הנחל.

3. חילפא גילא כשפיה דומה למגל – כשרה.

כה. סימני ערבה וצפצפה [דף]

1. סימני ערבה כשרה – קנה שלה אדום, העלה משוך, ופיה חלק.

2. סימני ערבה פסולה – קנה שלה לבן, העלה עגול, ופיה דומה למגל.

3. חילפא גילא – כמגל כשרה, כמסר פסולה.

כו. איסור חרישה בערב שנת השמיטה [דף לד:]

1. מדאורייתא – אסור לחרוש ל' יום קודם השביעית.

2. חכמים עשו סייג ואסרו לחרוש – בשדה הלבן מפסח, בשדה אילן מעצרת, כשאינם שלש לבית סאה – חורש עד עצרת רק תחת כל אחד מהם וסביבם לפי חשבון של ג' לבית סאה, ובשאר השדה אסור מפסח והלאה כשדה הלבן.

3. כשיש עשר נטיעות מפוזרות בשווה בתוך בית סאה – חורש עד ראש השנה, דחכמים לא אסרו בזה.

4. כשאינן עשר או שאינן מפוזרות כהלכתן – חורש עד ראש השנה תחת כל אחת ואחת כשיעור יניקתה, לפי חשבון עשר לבית סאה.

מקורות והערות

(20) ד"ה מיני דהדס. (21) ד"ה אבא שאול. (22) ד"ה ורבנן.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

כז. מצות ניסוך בין ובמים

[דף לד.]

1. קרבנות שבימות השנה – נסכיהם רק יין.
2. הלכה למשה מסיני שבשבעת ימי החג בתמיד של שחר – מנסכים גם במים.

כח. מחט הנמצא בעובי בית הכוסות

[דף לד.]

1. כשניקב מצד אחד והנקב לא מפולש – כשר, משום שהעובי מגן, אבל משני צדדין פסולה, שהרי הנקב מפולש.
2. משחרב ביהמ"ק התחלף שמו של בית הכוסות ל"הובלילא" וכשניקב זה שקורין עכשיו "בית הכוסות", לרש"י – טריפה, ולר"ת – כשרה היא, ולא חיישינן שניקב נקב מפולש והבריא, ושבבית הכוסות הנקרא עכשיו "הובלילא" כשר אף אם ניקב עור שלם, הואיל ונשאר עור ההובלילא הנקרא עכשיו בית הכוסות, ורק אם ניקבו שניהם טריפה.

כט. המביא גט ממדינת הים

[דף לד. לד:]

צריך לומר "בפני נכתב ובפני נחתם", (זוהי תקנה מדרבנן), לרבא – מפני שאין עדים מצויין לקיימו, ולפי רבה – מפני שאין בקיאות לשמה, ובבבל כארץ ישראל בגיטין, לפי שהן בני תורה, ובקיאין לשמה, ועכשיו נתחלף שם, ולכן המביא מבבל צריך שיאמר "בפני נכתב ובפני נחתם", והמביא מבורסיף א"צ לומר.

ל. הדס הקטום וכמות ההדסים למצוה

[דף לד:]

1. דין הדס הקטום – עיין לעיל נושא יז.
2. כמות ההדסים למצות לולב, לר"ט – צריך ג' ומועיל אפי' קטומים, לר"ע – מספיק הדס אחד, ולפי רבי ישמעאל לפני שחזר בו – אפי' שנים קטומים ואחד שאינו קטום.
רש"י⁽²³⁾ מפרש: שאחר שחזר בו סובר, שמספיק אחד בתנאי שהוא "הדר".
3. רב יהודה אמר שמואל פוסק כר"ט, רש"י מפרש: שזהו לקולא שקטום כשר.

לא. ד' מינים מעכבין זה את זה

[דף לד:]

1. לפי רבי יהודה – יוצא ידי המצוה רק אם אגדן, דלולב צריך אגד, ולרבנן – גם כשלא אגדן, דלולב אינו צריך אגד.
- לפי הבה"ג⁽²⁴⁾ – לרבנן יוצא גם כשמגביה כל אחד ואחד לבדו, ולר"ת – אינו יוצא אלא רק כשנוטלן כולן כאחד.
2. כשהוסיף כמות המנין של כל אחד מד' המינים – לתוס'⁽²⁵⁾ לכו"ע מותר, ורק אם מוסיף ממין אחר איכא "בל תוסיף".

לב. חיוב ערלה בפלפלין אתרוג ותלתן

[דף לה.]

פלפלין – חייבין בערלה, תוס'⁽²⁶⁾ כותבים: שאתרוג חייב ותלתן לא, דמין ירק הוא.

לג. דיני אתרוג

[דף לו:–לו:]

1. אתרוג היבש, של איסורי הנאה שדינם בשריפה וערלה, תרומה טמאה, כשעלתה חזוית על רובו או על חוטמו, (וע"ע במש"כ בפנים דין י'), נסדק כולו, תפוח, סרוח, כבוש, שלוק, לבן, מנומר, ככדור, כמין בריה אחרת, כשחסר אחד מד' מינים – פסולים. תוס' כותבים לגביהם: שפסולים לכל שבעת ימות החג.

מקורות והערות

(23) ד"ה ואפי'. (24) בתוד"ה שתהא. (25) ד"ה ערבי. (26) ד"ה ללמדך.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג–ר

2. אתרוג השאול, של טבל, של השותפין או חסר – פסולים רק ליום הראשון מדין "לכם", אבל לשאר ימות החג שלקחתו (בגבולין) מדרבנן – יוצא בו.
3. של תרומה טהורה ולחלק מהשיטות מעשר שני (עכ"פ כשקרא על התרומה והמעשר שני שם על הקליפה ולא הוכשר קודם לכן) – פסולים רק לכתחילה.
4. של תרומה טהורה כשקרא עליהם שם חוץ מקליפתה או שהוכשרו קודם לכן – הגמ' מביאה מחלוקת אם פסול לכתחילה.
5. מחלוקת בגמ' אם פסול ליום הראשון בלבד – 1. דמאי, לב"ש – פסול, לב"ה – כשר, 2. מעשר שני (בירושלים) – לאמורא א': לכו"ע יוצא בו, לאמורא ב': לר"מ הסובר "ממון גבוה הוא" אינו יוצא, ולסובר "ממון הדיוט הוא" כשר אף ליום הראשון.
מחוץ לירושלים – לרש"י: לכו"ע אינו יוצא, לתוס': דינו תלוי במחלוקת אמוראים בדעת תנאים.
6. גזול (פרטי הדינים הם כמו לולב הנ"ל נושא א'), או נקבוהו עכברים פסולים ליום הראשון, ויש מחלוקת בגמ' אם כשר לשאר ימים.
7. ירוק, בוסר, כדוד, תיום – יש מחלוקת בגמ' אם כשרים לגמרי או פסולים, לתוס' – היינו שפסולים לכל ז' ימות החג.
8. כושי אם גדל במקום שאין רגיל לגדול – לכו"ע פסול, ואם כשגדל במקום שרגיל לגדול – באותו מקום ובמקומות הסמוכים לו כשר לכו"ע, בשאר מקומות – לאביי כשר, ולרבא פסול.
9. ניטלה פיטמתו – פסול, ניטלה בוכנתו – פסול. פירוש פיטמתו ובוכנתו – עיין רש"י ותוס'.
10. נקלף – יש חילוק בין נקלף מקצתו לנקלף כולו, לרש"י: במקצתו פסול, דמנומר הוא, וכשנקלף כולו כשר, ולתוס' – להיפך.
11. ניקב נקב מפולש ביום הראשון – פסול במשהו, (ועיין ר"ע מברטנורא), ושלא מפולש – בכאסר, ואם ניקב וחסר – פסול בכל שהוא. לרש"י: זהו אף שאין מפולש.
12. נימוח – הגמ' מסתפקת אם הוא כשר.
13. שיעור האתרוג לכל הפחות ולכל היותר – מחלוקת.

לד. אבנים מקורזלות לטלטלם בשבת או להכניסם לבית הכסא [דף לו:]

חכמים התירו להכניס ג' אבנים הראויים לקינות, לר"מ – היינו כשכל אחת "כאגוז", ולרבי יהודה – "כביצה", אבל ביותר מזה לא התירו הואיל ואינם ראויים לקינות.

לרש"י – כאן התירו, (ודוקא בתוך ד' אמות, וכן דוקא לבית הכסא שבשדה שאינו מוקף מחיצות), משום שכל איסור טלטול מוקצה הוא רק מדרבנן, ומשום כבוד הבריות לא גזרו, ולתוס' – התירו להכניס אף מכרמלית לרשות היחיד, ודוקא לבית הכסא שאינו קבוע, ושלקבוע ורחוק התירו כמלא היד, ולבית הכסא בבית אסור אלא רק אבנים שהזמינם בערב שבת. וכתבו: שאם בני הבית מרובין שמא זה נחשב "לא אפשר" ומותר.

לה. אגידת הלולב בשאינו מינו [דף לו:]

לרבי יהודה – אסור, דס"ל צריך אגד ועובר בכל תוסוף, ומודה שסיב ודיקלא הוי מין לולב ומותר, וכן מותר לאגוד את הלולב כדינו מלמטה לשם מצוה, ובאינו מינו מלמעלה לנוי, ולפי ר"מ – מותר לאגוד בכל דבר, דס"ל א"צ אגד.

לו. סיכוך בפסולת גורן ויקב ובפירות [דף לו:]

לר"מ – מותר בשניהם, ולרבי יהודה – מותר רק מד' מינים שבלולב.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תוס' (27) כותבים: שמודה רבי יהודה שאין מסככין בכלי העשוי מדקל או בפירות, הואיל ומקבלים טומאה.

לז. אופן מצות ביעור חמץ ונותר [דף לו:]

תוס' (28) מביאים: שחמץ – לרבי יהודה בשריפה דוקא, ולרבנן בכל דבר וקיי"ל כרבי יהודה, ונותר – לכו"ע בשריפה, חוץ מאשם תלוי וחטאת שלרבי יהודה בקבורה, ולרבנן בשריפה, וקיי"ל כרבנן.

לח. מין במינו או בשאינו מינו אם חוצץ [דף לז.]

1. כשאגד בהם את הלולב, לפי רבה – הוי חציצה אפי' כשמקצת אחיזתו בלא חציצה, ולפי רבא – מין במינו אינו חוצץ, ומותר לאגוד אפי' במין אחר, דכל לנאותו אינו חוצץ.

רש"י (29) כותב: שרבה סובר כרבנן דאין האגד מן המצוה.

תוס' (30) כותבים: שרבה סובר מין במינו חוצץ או עכ"פ מסתפק אם חוצץ.

2. כשיש חציצה בין ידו ללולב או כשכרוך דבר בידו – עיין נושאים לט מ'.

3. לענין חמורה שלא ביכרה וילדה שני זכרים כשכל אחד חוצץ לשני במקצת, תוס' מביאים: שלא הוי חציצה דמין במינו אינו חוצץ, ושרבה מודה לזה.

4. בתנופה, תוס' מביאים: שאחד מניף לכולם ואין יכולים כולם ביחד משום שהוי חציצה.

לתירוץ אחד בתוס' – זהו רק כרבה הסובר "מין במינו חוצץ", אבל לרבא – כולם יכולים להניף, דמין במינו אינו חוצץ, ולתירוצם השני – רבא מודה שהוי חציצה, כיון שלא אורחייהו בהכי.

5. בהניח מזרק בתוך מזרק וקיבל בו את הדם – תוס' מביאים: שלא הוי חציצה, ושהגמ' ביומא מסתפקת כשהניח סיב בתוך המזרק אם הוי חציצה.

לט. כשיש חציצה מחמת עלי הדס שנשרו או כשכרוך דבר בידו [דף לז.]

1. כשעלי ההדס נשרו, לרבה – הוי חציצה, לרבא – לא, דמין במינו אינו חוצץ.

2. כשדבר שאינו ממין לולב כרוך בידו – תוס' (30) כותבים: שלא הוי חציצה.

מ. לקיחה ע"י דבר אחר אם שמה לקיחה [דף לז.]

1. בלולב, לרבה – לא הוי לקיחה, ולרבא – הוי לקיחה רק אם זה דרך כבוד, אבל דרך בזיון לא הוי לקיחה.

2. בלקיחת אזור – תלוי במחלוקת רבה ורבא הנ"ל, ולכו"ע אם הוא קצר מספקו בחוט ובכוש וטובלו ומעלה ואוחז באזור ומזה.

3. בלקיחת אפר – כשר. (רבא מקשה מכאן על רבה).

מא. להריח בחג הדס או אתרוג של מצוה, ולהריחם בשבת כשהן מחוברין [דף לז:]

1. בסוכות – הדס אסור, דגידולו מיועד לריח, וכשהוקצה לעצמו הוקצה מריחו, אבל אתרוג מותר, דגידולו מיועד רק לאכילה, והוקצה רק לאכילה.

2. בשבת – הדס מותר, דאין חשש שיגזזנו, ואתרוג אסור, דמיועד לאכילה, ויש חשש שיקטפנו.

מב. נענועי הלולב [דף לז:]

1. בהודו לד', לב"ש ולב"ה – מנענעין תחילה וסוף, ולר"ע אליבא דר"ג ורבי יהושע – לא מנענעין.

מקורות והערות

(27 ד"ה רבי. 28 ד"ה כל. 29 ד"ה שיירי. 30 ד"ה דבעינא.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

לרש"י ותוס' – "תחילה וסוף" היינו תחילת פרק וסוף פרק. ואחרת מהי"מ המובא בתוס', המפרשים: תחילת פסוק וסוף פסוק.

2. באנא ד' הושיעה נא – לכו"ע מנענעין.

3. באנא ד' הצליחה נא, לב"ש – מנענעין, ולב"ה ולר"ע דר"ג ורבי יהושע – לא.

תוס' (31) כותבים: שנהגו שהציבור מנענע בכל הודו והודו, ושהשליח ציבור לא ינענע, ושי"מ שהש"ץ מנענע בהודו של "יאמר נא" וב"יאמרו נא". ושחייבים לנענע בשעת ברכת "נטילת לולב".

מג. אופן הנענוע לאיזה צדדים וכמה פעמים

[דף לז:]

מוליך ומביא מעלה ומוריד.

תוס' (32) מביאים בשם הירושלמי: שצריך ג' פעמים על כל דבר ודבר, ושר' זירא מסתפק אם הולכה והבאה נחשב פעם אחת או הולכה נחשב פעם אחת וכן הבאה.

מד. הפסקת סעודתו לצורך קיום מצוה

[דף לח:]

1. אם ע"י שלא יפסיק יפסיד קיום המצוה – צריך להפסיק אפי' לצורך קיום מצוה דרבנן.

2. אם ע"י שלא יפסיק לא יפסיד קיום המצוה:

א. אם לתפילת מנחה - אין מפסיקין.

ב. אם לתפילת ערבית - לתוס' (33) מפסיקין, דחוששים שישכח, הואיל וכל הלילה יכול להתפלל.

ג. אם לנטילת לולב ביו"ט שני שחיובה מדרבנן - לא צריך להפסיק.

ד. אם לנטילת לולב ביום הראשון שהיא דאורייתא, לרבא ורב ספרא - לא חייב להפסיק, שהרי יש שהות, ולר' זירא - לא איתפריש בגמ'.

3. כשהגיע זמן קידוש היום בליל שבת – תוס' (34) מביאים: דקיי"ל כרבי יוסי שאין מפסיקין, אף שקידוש הוא דאורייתא.

4. בערב פסח – תוס' (34) מביאים: שקיי"ל כרבי יהודה שמפסיקין.

מה. "קידוש היום" לתוס' (34) הוי דאורייתא, אבל על היין הוי מדרבנן

[דף לח:]

מו. לתוס' (35) אשה פטורה מהלל של סוכות ועצרת וחייבת בשל לילי פסח

[דף לח:]

מז. שומע כעונה

[דף לח:]

רש"י (36) כותב: שאמרינן שומע כעונה, א. למי שאינו יודע לקרות ולא לענות וכיון ליבו לשמוע, שיצא אע"פ שלא ענה. ב. למתפללין בציבור וש"ץ אומר "קדושה" או "יהא שמיה רבא" והם שותקים, והתוס' מצדדים שלא ישתוק, דאם הוי "כעונה" הוי הפסק.

מח. הזמן הראוי לברך "על נטילת לולב"

[דף לט:]

לפי תחילת דברי התוס' (37) – אחר שמוציאו מהכלי קודם הנטילה. והוסיפו: דשמא יש לברך משיתחיל ליטול הלולב קודם נטילת האתרוג. אי נמי לאחר שנוטל שניהם אלא שהופך אחד מהם, ואפשר: אף כשנוטלו כדרך גדילתן אם זה באופן שמכוין לא לצאת בו עד אחר ברכה, ושזהו אף למ"ד מצוות לא צריכות כוונה. אי נמי שיכול לברך כל זמן שלא גמר את המצוה דהיינו הנענועים.

מקורות והערות

(31) ד"ה בהודו. (32) ד"ה כדי. (33) ד"ה יום טוב. (34) ד"ה מאי. (35) ד"ה מי. (36) ד"ה הוא אומר. (37) ד"ה עובר.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

מט. קניית פירות שביעית ודיני שביעית

[דף לט. לט:]

1. אסור ליקח פירות משומרים מעם הארץ החשוד על השביעית ואפי' בכחצי אסור.
- לרש"י⁽³⁸⁾ – מדאורייתא פירות משומרין מחמת בני אדם מותרין לאכילה, ולפי תוס'⁽³⁹⁾ – אסורים מדאורייתא.
2. תוס' מודים: שפירות המשומרין מבהמה ועוף, שלא נקראים משומרין.
3. מותר ליקח מעם הארץ החשוד על השביעית פירות מן המופקר מעט כדמי ג' סעודות בלבד, משום כדי חייו של המוכר, אבל יותר אסור, לפי שאין מוסרין דמי פירות שביעית לעם הארץ יותר ממנין ג' סעודות.
- לרש"י⁽⁴⁰⁾ – זהו מפני שחוששין שיצניע המעות עד אחר שביעית ולא יבערם, ולתוס'⁽⁴¹⁾ – זהו מפני שחוששין שלא ינהוג בדמים קדושת שביעית, ולכן האיסור גם בדברים שאין בהם חיוב ביעור.
4. בדיעבד כששכח ומסר מעות שביעית לעם הארץ – יאמר "הרי מעות הללו יהו מחוללין על פירות שיש לי בתוך ביתי" ובא ואוכלן בקדושת שביעית.
- לפי התוס'⁽⁴²⁾ – למ"ד שיכולים לחלל מה שביד חברו, זהו מעיקר הדין, ולמ"ד שאי אפשר זהו מכח קנס שקנסוהו חכמים. (מרש"י ד"ה יהו מחוללין, משמע שלכו"ע זה מעיקר הדין).

נ. סחורה האסורה בשביעית והאופנים שמותר לסחור

[דף לט. לט:]

1. אסור ליקח ירקות מהשדה ולמוכר בשוק, אבל מותר לו ללקוט ובנו מוכר על ידו. 2. אחין מלקטין ואחד מוכר על ידיהן, דעל ידי הבלעה מוכר שלו ושל חברו, ובלבד שלא ימכור באותו מקום כל שעה. 3. ואפשר שהקונה מחברו כדי להרויח ולמוכר ביוקר גם נחשב לסחורה.

נא. אופן המותר לקנות אתרוג מעם הארץ

[דף לט. לט:]

- ע"י שיקנה לולב ויבקש מהמוכר ליתן לו אתרוג במתנה או שיבליע דמי אתרוג בלולב.
- רש"י כותב: שזהו ע"י שמוכר את הלולב ביוקר ויכול ליתן אתרוג במתנה.
- תוס'⁽⁴³⁾ כותבים: שההיתרים הנ"ל רק כשאין איסור סחורה.

נב. הדברים שאתרוג שווה לאילן והדברים ששווה לירק

[דף לט. מ.]

לר"ג ולאבטולמוס משום ה' זקנים – אתרוג שווה לאילן בג' דרכים: לערלה לרבעי ולשביעית, ושווה לירק בדרך אחד: לענין מעשר, שבשעת לקיטתו עישורו, ולפי רבי אליעזר – אתרוג שווה לאילן לכל דבר, ורבותינו נמנו באושא: שאזלינן בתר לקיטה בין למעשר ובין לשביעית. תוס' כותבים: שלפ"ז ג' מחלוקות בדבר, ושיש ספרים שגרסי בדעת רבותינו "בתר חנטה" וסברי בדיוק כמו רבי אליעזר.

נג. השלב הקובע בירק לענין חיוב שביעית ומעשרות

[דף לט. לט:]

בגמ' מבואר: שהשלב הקובע הוא הלקיטה, לרש"י⁽⁴⁴⁾ – הגמ' כפשוטה, לתוס'⁽⁴⁵⁾ – לענין שביעית (ולכאורה ה"ה לענין מעשר) זהו רק אם עדיין לא נגמר גידול הפרי, אבל אם נגמר הגידול אזלינן בתר גמר הגידול, ושבכרוב אסור בין בשישית שנכנס לשביעית ובין בשביעית הנכנס לשמינית, הואיל וגדל אמהות אמהות.

נד. ראש השנה לשביעית בפירות האילן

[דף לט. לט:]

רש"י⁽⁴⁶⁾ כותב: שזהו מא' בתשרי אף שט"ו בשבט הוא ראש השנה לאילנות.

מקורות והערות

- (38) ד"ה אבל. (39) ד"ה בד"א. (40) ד"ה אין. (41) ד"ה שאין. (42) ד"ה מעות. (43) ד"ה וליתב. (44) ד"ה אתרוג. (45) ד"ה ולשביעית. (46) ד"ה ומשני.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

נה. שביעית בלולב ובעצים, ואם יש פירות שאין בהם קדושת שביעית [דף מ.]

1. לולב – אזלינן בתר הנטה, דאם חניטתו בשביעית שביעית נוהגת בו.
 2. בעצים, לפי רבנן – אזלינן בתר עיקר מטרת העצים, ולכן: אם כשעיקרן לאכילה, בכל מקרה שביעית נוהגת בהם גם כשליקטן למטרת הסקה, אם כשעיקרן להסקה (ועצים דמשחן), אין שביעית נוהגת בהם גם כשליקטן לאכילה, ואם בעצים שסתמן קיימו להכי ולהכי, אזלינן בתר מחשבתו, לפירוש הראשון של התוס' (47) – זהו דוקא כשליקטן למחבא אזלינן בתר מחשבתו, ולפירוש השני – זהו אף כשליקט מעט.
- לרש"י אליבא דרבי יוסי – שביעית נוהגת בעצים גם כשמטרתן וסתמייהו להסקה.
- לרבנותיו של רש"י אליבא דרבי יוסי – לעולם בין בפירות ובין בעצים אזלינן בתר מחשבתו, ולשיטתו יתכן פירות שאין בהם קדושת שביעית.

נו. שביעית בדבר שהנאתו אחר ביעורו [דף מ.]

- לפי רבנן – אין שביעית נוהגת בו, לרש"י – רבי יוסי חולק וסובר ששביעית נוהגת בהם, ולרבנותיו של רש"י – רבי יוסי אינו חולק על רבנן בזה.

נז. שביעית בעצים דמשחן העשויין להאיר [דף מ.]

לרבנן – לא נוהג, ולרבי יוסי – נוהג.

נח. אופני חילול קודש שביעית ומעשר [דף מ: מא.]

1. קודש מתחלל בין דרך חילול ובין דרך מקח.
2. פרי ראשון שיש בו קדושת שביעית – רק דרך מקח ולא דרך חילול.
3. פרי שני (דהיינו דמי שביעית) שיש בהם קדושת שביעית, לרבי יוחנן – בין בדרך מקח ובין בדרך חילול, כקודש, ולפי רבי אלעזר – רק דרך מקח.
4. מעשר שני – רק בדרך חילול על מטבע שיש בו צורה.

נט. האיסורים לזרע לזומר לחורש ולסוחר בפירות שביעית [דף מ: מ:]

1. זרע וזומר – לא תזרע ולא תזומר.
2. הסוחר בפירות שביעית – עובר על איסור עשה "לאכלה" ולא לסחורה.
3. החורש בשביעית – תוס' (48) כותבים שעובר על לאו.

ס. חילול מעשר שני על בהמה חיה ועוף [דף מ: מא.]

1. על נקבות שחוטין – מתחללין, על חיים – אינן מתחללין, מדרבנן שמא יגדל עדרים עדרים.
- תוס' (49) כותבים: א. בירושלים מותר לקנות במעשר שני בהמות תמימים לשלמים. ב. על חיים שאינן מתחללין (שבסוגיין), זהו בדיעבד, ודוקא בלקח בעלת מום מחוץ לירושלים, בין בשוגג ובין במזיד, והכוונה היא שיחזרו דמים למקומם, ג. בלקח תמימים מחוץ לירושלים, (ולא רק שקנאו לשם שלמים, דאפי' בסתם נמי, כיון שהם תמימים) – רק בשוגג יחזרו דמים למקומם, אבל במזיד תעלה ותאכל במקום.
2. על זכרים – לפי ר"מ – בין הם חיים ובין שחוטים, ולפי רבנן – דינם כדין נקבות שבדין הקודם.

מקורות והערות

(47) ד"ה שגבנן. (48) ד"ה אבקה. (49) ד"ה על.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תוס' כותבים: ש"מתחללין" שאמר ר"מ זהו אפי' לכתחילה באם מחלל ע"מ להעלותו ולאוכלו בירושלים, ושביירושלמי יש דעה שאסור, ושהמחלוקת בין ר"מ לרבנן היא רק בדמאי. ומביאים: שלפי רש"י (בב"מ) לר"מ אסור לכתחילה.

תוס' (50) בתירוץ השני, כותבים: שחכמים מודים שאם אי אפשר לעלות עם מעות לירושלים, מותר לו לכתחילה לקנות בהמה תמימה ע"מ להעלותה לירושלים.

סא. חיוב נטילת לולב בשבעת ימי החג מדאורייתא ומדרבנן

[דף מא.]

1. חיוב הנטילה במקדש הוא מדאורייתא בכל יום ויום משבעת ימי החג.
2. חיוב הנטילה בגבולין ומחוץ לגבולין בזמן שביהמ"ק קיים – החיוב מהתורה הוא רק ביום הראשון. לפי רש"י (51) – ירושלים היא בכלל גבולין ואינה בכלל ביהמ"ק. (52)
3. כבדין הקודם אחר שחרב הבית – רבי יוחנן התקין שיהא לולב ניטל בכל מקום ובכל שבעת ימי החג זכר למקדש.

סב. מצות חדש

[דף מא. מא:]

משחרב ביהמ"ק התקין רבי יוחנן בן זכאי שכל יום ט"ז אסור. לתירוץ ראשון בגמ' – מעיקר הדין מותר בהאיר המזרח, אלא שחכמים גזרו מחשש לכשיבנה ביהמ"ק ישעו ויאכלו בהאיר המזרח ולא יחכו להקרבת העומר, לתירוץ השני – רבי יוחנן בן זכאי סובר כרבי יהודה שמן התורה כשאין עומר כל יום ט"ז אסור.

סג. בנית ביהמ"ק ביו"ט ובלילה

[דף מא.]

בנין ביהמ"ק אינו דוחה יו"ט ואינו נבנה בלילה. רש"י ותוס' סוברים: שה"ה לביהמ"ק השלישי, ואחרת מהי"מ שבתוס'.

סד. מצות נטילת לולב בשבת – עיין לקמן פ"ד נושא ז'

[דף מא:]

סה. אתרוג השאול של השותפין ושל אחין

[דף מא:]

ביום הראשון אין אדם יוצא בהם. תוס' (53) כותבים: שמה שנהגו הקהל לקנות אתרוג בשותפות מלמדין אותן שיהא כל אחד ואחד נותן לחבירו ע"מ להחזיר, ואע"ג שלא פירשו, סתמא דמילתא כאילו פירשו, כיון שבענין אחר אין יכולים לצאת בו.

סו. נטילת אתרוג במתנה ע"מ להחזיר

[דף מא:]

תוס' (54) כותבים: שצריך להתנות כפי משפטי התנאים. א. תנאי קודם למעשה. ב. תנאי כפול. ג. הן קודם ללאו.

סז. חפץ שקיבל במתנה ע"מ להחזיר לענין שהמקבל יקדישו וליתנו במתנה

[דף מא:]

לתירוץ א' בתוס' – הקדשו הקדש כל זמן שהמתנה בידו עד שיחזיר, ולתירוץ השני – אם המתנה היא באופן שהמקבל אינו יכול ליהנות ממנה, אין הקדשו הקדש ואין מתנתו מתנה, ואם באופן שהמקבל יכול ליהנות ממנה, מתנתו מתנה אף שאין הקדשו הקדש.

סח. נטילת לולב במהופך או כשמתכוין שלא לצאת בו

[דף מב.]

1. במהופך – אינו יוצא, (דאינו דרך גדילתו – רש"י ותוס').

מקורות והערות

(50) ד"ה שמא. (51) ד"ה במדינה. (52) והרמב"ם חולק שיירושלים בכלל המקדש. (53) ד"ה אלא. (54) ד"ה הילך.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

2. כשלא התכוין לצאת בו – תוס' (55) כותבים: שאינו יוצא בו, ושזהו אפי' למ"ד מצוות אינן צריכות כוונה.

ס.ט. הטועה בדבר מצוה ועשה מלאכה בשבת

[דף מב.]

לפי ת"ק – חייב, ולפי רבי יוסי – פטור, גם אם בסוף לא עשה את המצוה.

תוס' (56) מביאים בזה מחלוקת בפסחים שיש מי שמחייב כשלא עשה את המצוה.

ע. קטן ומי שלא נתמלא זקנו לענין לפרוס כפיו

[דף מב.]

1. קטן שלא הביא ב' שערות – לא ישא כפיו אפי' באקראי.

לפי רש"י (57) – זהו אפי' כשיש גדולים עמו, ולפי תוס' (58) – אם יש גדולים עמו יכול לפרוס כדי ללמוד ולהתחנך.

2. מי שלא נתמלא זקנו, לפירוש ראשון בתוס' (58) – עם אחרים גדולים מותר לפרוס, ולפירוש השני – באקראי יכול לישא כפיו, כדי לאחזוקי נפשיה בכהני, אבל בקביעות או בימים שמרבים ברחמים לא.

עא. שחיטת קטן

[דף מב:]

1. אם כשגדול לא עמד על גביו – אסור לאכול משחיטתו, דחיישינן ששהה או דרס.

2. כשגדול עומד על גביו והקטן יודע לשחוט – אוכלין משחיטתו.

לפי שיטת התוס' (59) – אם הקטן אינו יודע לאמן ידיו בכל מקרה אסור לאכול משחיטתו.

מקורות והערות

55 דף לט. ד"ה עובר. 56 ד"ה מהו דתימא. 57 ד"ה חולקים. 58 ד"ה היודע לפרוס. 59 ד"ה והיודע.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויטפיש, טל: 02-5822919-05276-123000

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

פרק רביעי

לולב וערבה

א. לולב וערבה במקדש [דף מב:]

פעמים דוחים את השבת והן בשבעת ימי החג, ופעמים אין דוחים והן ששה.

רש"י מפרש לולב לנטילה וערבה להקיף את המזבח.

ב. לרש"י: לגמור את ההלל בחג זהו מתקנת נביאים הראשונים [דף מב:]

ג. מצות "השמחה" בחג [דף מב: מת.]

מצות השמחה היא בכל שמונת ימי החג. רש"י כותב: שבזמן שביהמ"ק המצוה באכילת שלמים, ותוס'⁽¹⁾ כותבים: שאם אי אפשר בבשר, השמחה בכסות נקי וביין ישן.

ד. שמחת בית השואבה בחג בחלילים ובכינורות ואינו דוחה את השבת ויו"ט [דף מב:]

ה. הנוטל בשבת חפץ ע"מ שלא להעבירו ונמלך והעבירו [דף מג.]

לתוס'⁽²⁾ אם לא עמד לפוש בינתיים לא עובר איסור דאורייתא.

ו. מצות נטילת לולב בכל ימות החג מדאורייתא ומדרבנן [דף מד.]

1. במקדש החיוב מדאורייתא בכל שבעת ימי החג.

2. בגבולין החיוב מדאורייתא רק ביום הראשון.

3. משחרב ביהמ"ק (התקין רבי יוחנן בן זכאי שיהיה) לולב ניטל בכל מקום ובכל שבעת ימי החג זכר למקדש.

ז. נטילת לולב ומכשיריו אם דוחה שבת [דף מג. מד.]

1. לולב – מדאורייתא נוטלו גם בשבת, שהרי הנטילה אינה מלאכה.

2. בזמן שביהמ"ק קיים – חכמים גזרו שלא יטלו ביום השבת שבשאר ימי החג, (ואפי' במקדש – ירושלמי לעיל פ"ג הל' יא, רש"י), אבל יום הראשון דוחה שבת ואפי' בגבולין.

3. משחרב ביהמ"ק – אסרו חכמים ליטלו בשבת אפי' ביום הראשון, ואפי' לבני ארץ ישראל היודעים בעיבור החודש.

4. מכשירי הלולב כשמותר ליטלו, לרבי אליעזר – דוחה את השבת, דכתיב "וביום" אפי' בשבת (ומדרבנן אינו דוחה), ולרבנן – אינו דוחה.

רש"י כותב: שלר"א מותר גם לקוצצו מן המחובר ולאוגדו.

מקורות והערות

(1) ד"ה לולב. (2) ד"ה ויעבירונו.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

- ח. אופן קיום מצות חיבוט ערבה שבמקדש** [דף מב--מה:]
1. מצות ערבה שבמקדש, לאבא שאול – זהו מדאורייתא, שנאמר "ערבי נחל", ולפי רבנן – זהו הלכה למשה מסיני.
 2. תוס' (3) סוברים: שלפי רב הונא – רבי יוחנן בן ברוקה, חולק וסובר, שבכל השבעה ימים הביאו רק חריות של דקל ולא ערבה, ושלפי ר' לוי – גם לרבי יוחנן בן ברוקה צריך להביא ערבה כל שבעה, ואפשר שסובר שהחריות של דקל לא היו אלא יום אחד.
 3. מצות ערבה בגבולין, לפי אבא שאול – כבדין הקודם, לרבי יוחנן בדעת רבנן – זוהי תקנת הנביאים, ולפי רבי יהושע בן לוי בדעת רבנן – זוהי ממנהג נביאים (אבל לא תקנה – תוס' (4)).
 4. אופן קיום מצותה בזמן שביהמ"ק קיים, לרב יוסף – בזקיפה, (שזוקפין אותה בצידי מזבח ואח"כ מקיפין את המזבח רק בלולב) ואיתותב רב יוסף, ולפי אביי – בנטילה, שנטלו את הערבה ביד והיו מקיפין את המזבח.
 5. מרש"י (5) משמע: שרק הכהנים היו מקיפין רק עם הערבה ולא עם הלולב.
 6. מספר ההקפות והתחנונים שאומרים בזמן ההקפות, לת"ק (6) – מקיפין כל יום פעם אחת, ואומרים "אנא ד' הושיעה נא, אנא ד' הצליחה נא, ולפי רבי יהודה – אומרים גם "אני והו הושיענא", וביום השביעי מקיפין שבע פעמים.
 7. בשעת פטירתן היו אומרים, לפי ת"ק – "יופי לך מזבח יופי לך מזבח", ולפי רבי אליעזר – "לך וליה מזבח, ליה ולך מזבח".
 8. חיוב מצותה – מדאורייתא בכל יום משבעת ימי החג ואפי' בשבת, כנ"ל דין 1, וחכמים תיקנו שבזמן שביהמ"ק קיים ידחה רק יום אחד כדי שלא יזולזל בלולב, וקבעו שידחה רק את יום השביעי שחל להיות בשבת, להבדיל בין מצות ערבה למצות לולב.
 9. רש"י מפרש: בערב שבת מביאים אותם ורק הכהנים, דורזים הם ולא יעבירום בשבת ד' אמות ברה"ר, ושלפי"ז כשיום השביעי חל בשבת מצותה שבעה ימים, ושלא חל בשבת מצותה רק ששה ימים.
 10. משחרב ביהמ"ק – עושים רק יום אחד זכר למקדש.
 11. לפי בר הדיא – לעולם אין יום השביעי חל בשבת, ואם היה מזדמן היה דוחה שבת אפי' בזמן הזה, ולפי רבין וכל נחותי – יכול לחול בשבת והיה דוחה שבת.
 12. כהנים בעלי מומין, לפי ר"ל – יכולים להכנס בין האולם ולמזבח כדי לצאת במצות ערבה, ולפי רבי יוחנן – לא נכנסין.
 13. לפי התוס' – לאבא שאול הסובר שאף ישראל חייבים בערבה שמא הקפת מזבח הוא רק בכהנים אבל שאר ישראל בעזרה בלא הקפה.
 14. ערבה שאולה, לפי רבנן דאבא שאול – יוצאים בה, ולפי תוס' (7) אליבא דאבא שאול – לא יוצא בה, והואיל ובעינן "לכם" כלולב.

ט. לת"ק: ניסוך המים נוהג בז' ימי החג ולא בשמיני עצרת (8) [דף מב:]

י. אם מברכים על מצות חיבוט ערבה ושיעור הערבה [דף מד. מד:]

1. הברכה, בגמ' מבואר: שאם סוברים "מנהג נביאים הוא" – חובטים בלא לברך.

מקורות והערות

(3) דף מה: ד"ה אחת. (4) ד"ה כאן. (5) דף מג: ד"ה והביאום. (6) דף מה: במשנה. (7) ד"ה והביאו. (8) ולפי רבי יהודה דף מז. ומח: -

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

מרש"י⁽⁹⁾ משמע: שלמ"ד יסוד נביאים – צריך לברך. ושכל זה בגבולין, אבל על ערבה שבמקדש שהיא הלכה למשה מסיני – לכו"ע מברכים.

2. כמות הערבות, לרב נחמן – ג' בדי עלין לחין, ולרב ששת אפי' עלה אחד בבד אחד.

רש"י⁽¹⁰⁾ בדעת רב נחמן כותב: שיש בכל אחד עלין לחין. ותוס' מפרשים: ששלשה בדים יוצאין מקלח אחד.

רש"י בדעת רב ששת מפרש: שצריך בד אחד ובו עלה אחד ושארין שיעור לאורכה, ועכשיו נהגו להביא ענפים ארוכים, שמניכרא מצוה בעין יפה.

3. מצות נטילתה, לפי רב אמי – אינה ניטלת אלא בפני עצמה, ולכן אין אדם יוצא בערבה (האגודה – רש"י) שבלולב אפי' יגביה הלולב לשם לולב ושוב לשם ערבה, ולפי רב חסדא – אדם יוצא בערבה שבלולב.

יא. ברכה על מצוה שמכח מנהג

[דף מד. מד:]

1. על מצות ערבה למ"ד שמקורה ממנהג – אין מברכים, כנ"ל בנושא הקודם.

2. על הלל בר"ח, לתוס'⁽¹¹⁾ בשם יש מדקדקין – לא מברכים הואיל והוא מנהג, ולפי ר"ת – מברכים, דלא גרע מקורא בתורה.

3. על תקיעת שופר ביו"ט שני של ראש השנה – התוס' כותבים: שגם היש מדקדקין מודים שמברך, משום ששני הימים קדושה אחת להם.

יב. קשקוש כרמים בשביעית

[דף מד:]

1. קשקוש כדי לסתומי פילי – מותר, הואיל ומטרתו לאוקמי אילני.

2. קשקוש כדי לאברויי אילני – אסור, דמטרתו להשביח את האילן.

יג. אסור לפרוע שכר לפועלים מפירות שביעית

[דף מד:]

יד. אם בכל יום יש לברך על נטילת לולב ולישב בסוכה

[דף מה: מו.]

לפי רב יהודה אמר שמואל – לולב שבעה, הואיל והלילות מפסיקים, סוכה רק בתחילת החג, לפי רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן – סוכה שבעה, ולולב ביום הראשון דדאורייתא היא, ובזמן שביהמ"ק קיים מברכים (במקדש – רש"י) גם על לולב בכל שבעת ימי החג, דדאורייתא היא, ולפי רבין אמר רבי יוחנן – אחד זה ואחד זה שבעה ואף בזמן הזה.

תוס'⁽¹²⁾ כותבים: דמ"מ אף לרבין אמר רבי יוחנן אין סוכה ולולב שווין לברכה, דעל לולב מברכים פעם אחת ביום, ו"לישב בסוכה" כל זמן שנכנס בה לאכול לשתות ולישן.

הגמ' אומרת: נקוט דרבה בר בר חנה בידיך, ואנן כרבי עבדינן ומברכים כל שבעה.

טו. הברכות שמברכים על עשיית סוכה ובכניסה לסוכה

[דף מו.]

1. בכניסתו לסוכה בלילה הראשון – מברך "לישב בסוכה".

2. בעשיית הסוכה לעצמו – מברך "שהחיינו". תוס'⁽¹³⁾ כותבים: שבעושה סוכה לאחר – אינו מברך, ושביירושלמי יש תנא הסובר: שכשעושה לעצמו מברך "לעשות" וכשעושה לאחר מברך "לעשות סוכה לשמו".

3. רב אשי היה מסדר כל הברכות בזמן שמקדש על הכוס.

מקורות והערות

נוהג גם בשמיני. (9) דף מד. ד"ה מנהג. (10) ד"ה שלשה בדי. (11) ד"ה כאן. (12) ד"ה אחד. (13) ד"ה העושה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

תוס' (14) מדייקים: שברכת שהחיינו שמברך בשעת עשיית הסוכה פוטרו מלברך את ה"שהחיינו" שבכניסת החג עבור החג.

4. כשסוכתו עשויה ועומדת ויכול לחדש בה דבר – מחדש ומברך "שהחיינו", וכשאינו יכול לחדש – כשיכנס לישב בה מברך שתיים "שהחיינו" ו"לישב בסוכה".

5. בשאר ימים, לפי רבי יוחנן – חייב לברך, ולפי רב יהודה אמר שמואל – כיון שבירך לילה ראשונה שוב אינו מברך.

טז. ברכת "שהחיינו" בעת קיום המצוות [דף מו:]

תוס' (13) כותבים: בקיום מצות סוכה, לולב, פדיון הבן ובקריאת המגילה – מברכים "שהחיינו", מפני שיש בהם שמחה, אך על ציצית תפילין ומילה – אין מברכים, ושמה שהגמ' בברכות אומרת: שמברכים על כלים חדשים, כבר כותב רב שרירא גאון שלא סמכין עליה.

יז. מוקצה מאתרוג של מצוה [דף מו:]

1. אתרוג שקיימו בו מצות נטילה ועדיין הוא כשר, לפי רבי יוחנן (רב אסי) ור' זירא – אסור לאכול בכל ז' ימי החג עד בין השמשות של שמיני, הואיל והוקצה לז' ימות החג למצותו, אבל בשמיני מותר, לפי ר"ל (ורב) – בשביעי (אחר שיצא בו – רש"י ותוס') האתרוג מותר באכילה, דהוקצה רק למצותו ולא לכוליה יומא, ולפי לוי – גם בשמיני אסור.

לרש"י: לוי סובר, דאמרינן מיגו שאסור בבין השמשות של ח' שהוא ספק ז', איתקצאי לכוליה יומא דח', ולתוס': דגזרינן אתרוג אטו סוכה שאסורה עד מוצאי יו"ט האחרון.

2. אתרוג שנפסל אחר שקיים בו מצות נטילה, לפי ר' זירא – אסור לאכול בו ימי החג אבל בשמיני מותר.

3. בחוץ לארץ דעבדינן תרי יומא, לפי אביי וכך הגמ' פוסקת – גם שמיני ספק שביעי אסור, אבל תשיעי ספק שמיני מותר, ולפי מרימר – אפי' שמיני ספק שביעי מותר.

רש"י (15) כותב: שמחלוקתם היא רק אליבא דרבי יוחנן הנ"ל דקיי"ל כוותיה.

תוס' (16) כותבים: שבארץ ישראל דליכא ספיקא מודה אביי שלא גזרו בשמיני.

4. כשהתנה לפני היום הראשון "שמהיום השני ואילך אינו מקצה למצוה אלא כשיעור" – לתוס' (17) אפשר לאכול את השאר מיום השני ואילך אף לפני שיצא בו ואף לרבי יוחנן.

יח. מוקצה מעצי הסוכה ומנוייה [דף מו:]

1. בו ימי החג – העצים ונויי הסוכה מוקצים למצותם, רש"י כותב: שלכן אסורים להיסק, ושזהו גם לרבי יוחנן.

2. בשמיני עצרת – העצים ונויי הסוכה מוקצים, דמיגו דאיתקצאי בבין השמשות דשמיני הוקצו לכוליה יומיה.

3. בתשיעי בחוץ לארץ – תוס' (18) כותבים: שגם אסורים.

יח/2. גדול המקבל לולב מקטן [דף מו:]

רבי זירא אומר: שלא, ולכן לא יקנה אדם לולבו לקטן ביום טוב ראשון, דאחר שהקטן יקנה, הגדול לא יכול לקנות ממנו ולצאת מצות נטילת לולב.

מקורות והערות

(14) ד"ה נכנס. (15) ד"ה ובפולוגא. (16) ד"ה שמיני. (17) ד"ה אתרוג בשביעי. (18) ד"ה שמיני.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ומחודרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

יט. שמיני ספק שביעי

[דף מו: מז.]

1. חיוב ישיבה בסוכה, ללשון א' בגמ' – לכו"ע חייב, ללשון שני – רק רב סובר שחייב, אבל רבי יוחנן סובר שאין יושבים, והילכתא שיושבים.
2. ברכת "לישב בסוכה", לפי רב יוחנן וללשון השני בגמ' אליבא דכו"ע – לא מברכים, ולפי הלשון הראשון בגמ' – רב סובר שלמ"ד שמברך כל שבעה מברך גם בשמיני ספק שביעי, והילכתא שלא מברכים.
3. לכו"ע מזכיר "יום השמיני חג העצרת הזה" בתפילה בברכת המזון ובקידוש.

כ. הזכרת "זמן" בשמיני עצרת ובשביעי של פסח

[דף מז. -מח.]

1. בשביעי של פסח לא מזכירים.
2. בשמיני עצרת, לפי רבי יוחנן ורב נחמן – מזכירים, ולרב ששת – לא מזכירים, והילכתא שמזכירים.

כא. שמיני עצרת חלוק מהחג

[דף מז.]

לת"ק – שמיני עצרת חלוק מהחג בג' דברים, שאין יושבים בסוכה, אין נוטלין בו לולב, ואין מנסכין בו מים, ולפי רבי יהודה – חלוק רק בב' דברים, דס"ל שגם בשמיני מנסכין בלוג.

כב. פז"ר קש"ב

[דף מז. מח.]

שמיני עצרת הוא רגל בפני עצמו לענין ששה דברים פז"ר קש"ב, והם:

1. פייס בפני עצמו. 2. מברך שהחינו. 3. רגל בפני עצמו, רש"י מפרש: שאין יושבין בסוכה, ור"ת⁽¹⁹⁾ מפרש: לענין שטעון לינה, ושרבינו חננאל מפרש: שדוחה אבילות. 4. קרבן בפני עצמו. 5. שיר בפני עצמו. 6. ברכה בפני עצמו, רש"י בפירושו השני מפרש כהתוספתא: שמברכין את המלך, ואילו תוס' מפרשים כהפירוש הראשון ברש"י: שמזכירים בברכת המזון ובתפילה "את יום השמיני חג העצרת הזה".

כג. קרבנות החייבים לינה

[דף מז. מז:]

לפי רבי יהודה – פסח שני אינו טעון לינה, אבל שמיני עצרת ושבעות חייבים לינה.

תוס'⁽²⁰⁾ כותבים: כל הזבחים אפי' הביאם כל השנה חייבים לינה, אפי' הביא עופות ומנחות, עצים או לבונה, ושבירושלמי מבואר שביכורים חייבים לינה.

כד. תנופה בביכורים

[דף מז:]

לפי רבי יהודה – ביכורים חייבים בתנופה.

תוס'⁽²¹⁾ בתירוצם הראשון כותבים: שלפי הספרי – בעינן ב' תנופות אחת בשעת קריאת ואחת בשעת השתחויה, ושיש תנא הסובר: שאין מצות תנופה כלל, ולפי תירוצם האחרון – גם לפי הספרי אין צריך אלא תנופה אחת.

כה. שיר של יום בחג

[דף מז.]

רש"י⁽²²⁾ מביא: שאומרים "בינו בוערים בעם" "הבו לד", דכולן על עסקי מתנות עניים.

כו. חציצה במצות תנופה

[דף מז:]

"כהן מניח את ידו תחת יד הבעלים ומניף", לפי תוס'⁽²³⁾ – הכוונה שהבעלים או חזוין בשפתותיו והכהן מתחת לכלי, אבל לא יד תחת יד ממש – משום דהוי חציצה. והביאו: שלפי רש"י: הכוונה ממש, ולא הוי חציצה.

מקורות והערות

(19) תו"ד רגל. (20) ד"ה לינה. (21) ד"ה הביכורים. (22) ד"ה שיר. (23) ד"ה כהן.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יו"ד טימנים קפג-ר

כז. האוכל בשמיני בסוכה

[דף מח.]

1. גמר מלאכול בשביעי – לא יסתור סוכתו, אבל מוריד הכלים מן המנחה ולמעלה, מפני כבוד יו"ט אחרון של חג.
2. אם אין לו כלים להוריד ורוצה לאכול בה בשמיני – צריך לפחות בה מקום ד' על ד' טפחים.
לרש"י⁽²⁴⁾ זהו כשפוסלה, לעשות היכר שהוא יושב שלא לשם מצוה.
3. בחו"ל אופן ההיכר בסוכה קטנה – ע"י הכנסת הנר ומדליקו, ובסוכה גדולה – ע"י שמכניס בה קדירות וקערות וכיוצ"ב.
- לפי רש"י⁽²⁵⁾ – בני בבל עושים ההיכר כבר בשמיני ספק תשיעי.

כח. הספלים למצות ניסוך

[דף מח.]

1. הספלים היו עשויים, לפי ת"ק – משל כסף, ולפי רבי יהודה – מסיד.
2. לתוס'⁽²⁶⁾ – הספלים היו קבועים במזבח ונחשבים כגופו של מזבח, ואינם נחשבים לכלי.
3. בספל אחד יין ובשני מים, ואם עירה מים לתוך של יין או להיפך – יצא.
4. לפי גירסת רש"י⁽²⁷⁾ – מערבו של מים ומזרחו של יין.

כט. יין ומים המגולים פסולים למצות ניסוך

[דף מח:]

לרש"י – זהו שמא שתה נחש וחסר מהשיעור, ולתוס': זהו אף לאחר שסינן את הארס, ופסולים משום "הקרב נא לפחתך".

ל. סדר העליה למזבח

[דף מח:]

כל העולים למזבח, עולים דרך ימין ומקיפין ויורדים דרך שמאל, חוץ מן העולה לשלשה דברים, לניסוך המים, לניסוך היין, ולעולת העוף שרבתה במזבח שעולים דרך שמאל.

לא. קרן מזבח שנפגם ונסתם במלח לא הוכשר לעבודה

[דף מח:]

לב. כשרות המזבח

[דף מט.]

לפי ת"ק – כל מזבח שאין לו לא כבש, לא קרן, לא יסוד ולא ריבוע פסול לעבודה, ולפי רבי יוסי בר יהודה – אף אם אין לו סובר פסול לעבודה.

לג. שיעור הפוסל בפגימת המזבח או בפגימת קרן המזבח

[דף מט.]

תוס' מביאים: ששיעור פגימת אבני מזבח בכדי שתחגור בה ציפורן, ושיעור פגימת הסיד, לר"ש בר יוחאי – טפה, לראב"י – כזית.

לד. "לא תבנה אתהן גזית"

[דף מט.]

תוס'⁽²⁸⁾ כותבים: שאבני מזבח אסור לבנותם גזית, אף כשהם מחוץ לביהמ"ק, ושם עדיין לא הוקדשו אפשר לומר שמוותר. ושהמכילתא סובר: שלבנין ביהמ"ק מותר לבנות את ההיכל והקודש קדשים מאבני גזית שהונף עליהם ברזל מחוץ לבית, אבל מה שהונף בתוך הבית אסור.

לה. "שיתין"

[דף מט.]

שיתין זהו החלל שתחת המזבח כנגד מקום הנסכים.

מקורות והערות

24 ד"ה מאי, וד"ה פוחת בה. 25 ד"ה הא לן. 26 ד"ה שני. 27 ד"ה ה"ג. 28 דף מח: ד"ה שכל.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

לפי תנא דבי רבי ישמעאל, וכן סובר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן – ה"שיתין" נבראו ע"י הקב"ה מששת ימי בראשית, ולפי רבי יוסי – "שיתין" מחוללין ויורדין עד התהום.

תוס'⁽²⁹⁾ כותבים: שרבי יוסי סובר שדוד כרה אותם, ושכן סובר רבי יוחנן, ושמו אמוראי נינהו אליבא דרבי יוחנן.

רש"י⁽³⁰⁾ כותב: שרבי אליעזר בן צדוק לית ליה "שיתין" היו יורדים עד התהום".

[דף מח: נ.]

לו. דיני מצות ניסוך המים

1. מספר הימים שניסכו בהם ושיעור המים, לפי ת"ק⁽³¹⁾ – בשבעת ימי החג ניסכו בג' לוגין, אבל לא בשמיני עצרת, ולפי רבי יהודה – בשמונה ימים ניסכו בלוג.

2. הכלי שניסכו בו את המים ביום חול – בצלוחית מקודשת של זהב, אבל בערב שבת – היה ממלא בחבית של זהב שאינה מקודשת מן השילוח ומניח בלשכה.

3. לפי זעירי ולפי חזקיה – אין שיעור למים של נסכים, שאפי' יותר מג' לוגין ראוין לניסוך, ושיתכן שרבי ינאי א"ר זירא סובר שיש שיעור למים.

4. לפי זעירי – כלי שרת מקדשין את מה שבתוכן אף שלא מדעת, ולכן לא יביא מים לנסכים במקודשת, דאם יביא הכלי מיד מקדשם גם אם אינו רוצה ויפסלו בלינה, (ואף שזה לא בזמנו – תוד"ה ואי), ולפי חזקיה ורבי ינאי א"ר זירא – אין מקדשין את מה שבתוכן שלא מדעת.

תוס'⁽³²⁾ כותבים: שחזקיה מודה שבזמנו מקדשים אף שלא מדעת כמו שמצינו בענין חלות תודה, ושרבי יוחנן חולק עליו וסובר: שאפי' בזמנו אין מקדשין שלא מדעת.

5. תוס'⁽³³⁾ כותבים: שבלחם הפנים מודה זעירי שאין מתקדשים שלא בזמנו, דהואיל וצריכים כהן ובגדי כהונה, וכשסידרוהו שלא בזמנו הוי כסידרו הקוף.

[דף מח: נ.]

לז. האופנים שכלי שרת מקדש את מה שבתוכן

1. שלא מדעת – עיין נושא קודם דין 4, 5.

2. תוס'⁽³³⁾ כותבים: דאין כלי שרת מקדשין אלא מתוכן ורק מבפנים הבית ולא מחוץ לביהמ"ק.

[דף נ.]

לח. כלי שרת אם מקדשין ליפסל ביוצא

תוס'⁽³³⁾ מביאים: שלרש"י – מקדשין, באם יצא חוץ לקלעים או נגע בו טבל יום. ושמודה רש"י במנחה הבאה עם הזבח, שרק שחיטת הזבח מקדש ליפסל ביוצא, ודוקא אחרי שנכנסו לפניו, ולפי התוס' – אין מקדשין את מה שבתוכן ליפסל ביוצא אלא רק בדבר שאין מה שיקדשנו, כמנחות שאין להם קמיצה, ונסכים שאינם באים עם זבח.

מקורות והערות

(29) ד"ה אל. (30) ד"ה דין. (31) במשנה דף מב. (32) ד"ה חזקיה. (33) ד"ה ואי.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

פרק חמישי

החליל

א. שיר של קרבן ושל שואבה לדחות שבת ויו"ט, בפה או בכלי [דף נ.נא.]

1. שיר של קרבן בחליל, לרב יוסף – רק רבי יוסי בר יהודה סובר שדוחה אפ"ל שבת, דס"ל עיקר שירה בכלי ועבודה היא, ושלפי חכמים אינו דוחה אפ"ל יו"ט, דסברי עיקר שירה בפה ולא עבודה היא, ואיתותב רב יוסף, ולפי רבי ירמיה בר אבא – לכו"ע דוחה את השבת, דלדברי הכל עבודה היא.

2. שיר של שואבה בחליל, לרב יוסף – לדברי הכל אינו דוחה את השבת, דשמחה יתירה היא, ואינה מן התורה, ואיתותב רב יוסף, ולפי רבי ירמיה – רק רבי יוסי בר יהודה סובר שדוחה אפ"ל שבת, דקסבר שמחה יתירה דוחה שבת, וחכמים חולקים עליו.

תוס' (1) כותבים: שחליל איסורו רק מדרבנן "שמא יתקן כלי שיר", ואעפ"כ חכמים סוברים שלא דוחה שבת, דשמחה יתירה היא.

ב. תיקון בשבת את כלי שיר שבמקדש [דף נ:]

תוס' (2) מביאים: 1. שיש מחלוקת תנאים אם מכשירי קרבן דוחה שבת. 2. מחלוקת תנאים נוספת: אם מותר לקשור נימא במקדש, או שרק עונבה.

ג. שבות במקדש [דף נ.נ:]

תוס' (1) כותבים: שקיי"ל שאין שבות במקדש, ובסוגייתנו יש מ"ד שיש שבות באופן שזהו רק שמחה יתירה.

ד. המנגנים האוחזים בכלי השיר שבמקדש [דף נא.]

לפי ר"מ – אפ"ל עבדים, דקסבר אין מעלין מדוכן ליוחסין ולא למעשר, לפי רבי יוסי – עבדים לא, וישראלים מיוחסין כן, דמעלין מדוכן ליוחסין ולא למעשר, ויש חשש שיעלום ליוחסין, ולפי ר' חנינא בן אנטיגנוס – רק לויים, דמעלין מדוכן ליוחסין ולמעשר.

ה. אופן ושעת שאיבת המים לניסוך בחג [דף נא:]

תוס' (3) כותבים: שמקרות הגבר הולכין לשאוב מים, ושאוהו בצלוחית מים מקודשת, ולא נפסלו בלינה, הואיל והיו שוהין בתקיעות ותרועות ובהפיכת פניהם למערב וגם בחזרה לאחר מילוי, והיה מאיר היום קודם שיגיעו לעזרה, ואין כלי שרת מקדשין בחוץ אלא בפנים ביהמ"ק.

ו. אמן יתומה [דף נב.]

לפי התוס' (4) בשם רבינו ניסים בשם בני מערבא – זהו כשיחיד המחויב ברכה עונה "אמן" כדי לצאת ידי חובתו בלא ששמע את הברכה, אבל כשאינו מחויב או על ברכת קריאת התורה – רשאי לענות "אמן" אף שלא שמע את הברכה, ולפי ה"ועוד" י"ל בתוס' – אם אינו יודע על מה הוא עונה, נחשב ל"אמן יתומה", אף בברכה שאינו מחויב בה, אבל כשיודע על מה עונה, בכל מקרה לא נחשב ל"אמן יתומה".

ז. לתוס' (5) [מראה וריח אין בהם מקום מעילה אבל איסור יץ] [דף נג.]

מקורות והערות

(1) ד"ה שאינה. (2) ד"ה ורבנן. (3) ד"ה קרא. (4) ד"ה וכיון. (5) ד"ה אשה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויטפיש, טל: 02-5822919-123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ח. שהיה בתקיעות של ראש השנה

[דף נג: נד.]

לפי רבי יהודה – אם הפסיק יותר מכדי נשימה לא יצא, לפי רבי יוחנן אליבא דרבנן – יוצא גם אם שמע תשע תקיעות בתשע שעות, ואחרת מר' שמעון בן יהוודק, תוס' מביאים: שלפי רב אבהו אליבא דרבנן – אם שהה כדי לגמור כולה לא יצא.

ט. מנין התקיעות במקדש בכל ימות השנה

[דף נג: נד:]

1. בכל יום – אין פוחתין מעשרים ואחד, ג' לפתיחת שערים, ט' לתמיד של שחר, וט' לשל בין הערביים.
2. בערב שבת – כ"ז, דמוסיפין ג' להבטיל העם ממלאכה, וג' להבדיל בין קודש לחול.
3. ביום שיש בו מוסף כשאינו שבת ולא ערב שבת – ל"ו, דמוסיפין ט' של מוספין.
4. ביום שיש בו מוסף בערב שבת שבתוך חג הסוכות – מ"ח, דמוסיפין ג' לשער העליון, ג' לשער התחתון, ג' למילוי המים, וג' על גבי המזבח.
5. בשבת שבתוך החג, לפי רבא – ל' תקיעות, כ"א של כל יום, וט' של מוסף, ואין תוקעין את הי"ב של מילוי המים. (רב אחא דסבר שתוקעין עוד ט' איתותב).
6. בראש השנה שחל להיות בשבת – ל' תקיעות, כ"א שבכל יום, וט' של מוסף.
7. בערב פסח, לפי רבנן – מ"ח תקיעות, כ"א שבכל יום, וכ"ז בזמן שחיתת הפסח בג' כיתות, כשקוראים את ההלל, ובכל כת ט' תקיעות, ולפי רבי יהודה – מ"ב תקיעות, דכת שלישית אין בה אלא ג' תקיעות, הואיל ועמה מועטין ולא הגיעו ל"אהבתי".
- לרש"י – כל כת מהג' כיתות היו קוראות את ההלל ג' פעמים, ובכל תחילת קריאה תקעו ג' תקיעות בסה"כ ט' תקיעות לכל כת, ולג' כיתות כ"ז, ולפי התוס' (6) – הלויים קראו את ההלל, ותקעו בראשי הפרקין, ג' בתחילת ההלל, ג' בתחילת פרק א', " שהוא אהבתי", וג' בתחילת פרק שני, שהוא "הודו", בסה"כ ט' תקיעות לכל כת, ובדרך כלל אפי' כת ראשונה לא היו שונות את ההלל, ושאר היו שונות, לרבנן היה יותר מכ"ז תקיעות נוספות, ולרבי יהודה יותר מכ"א תקיעות נוספות.
8. בערב פסח שחל להיות בשבת, לפי רבי יהודה – נ"א תקיעות, כ"א שבכל יום, ט' דמוסיפין, י"ח של ב' כיתות, וג' של הכת הג', ולפי רבנן – נ"ז תקיעות, דהיינו עוד ו' של הכת השלישית.
9. ביו"ט שחל להיות בערב שבת – תוס' (7) כותבים: שתוקעין כ"ד, דהיינו כ"א שבכל יום, וג' להבטיל את העם ממלאכה, אבל לא מבדילין.
10. ביו"ט ראשון של חג שחל להיות בערב שבת, לפי רבנן דפליגי על אחרים – לא מזדמן כזה אופן, הואיל וסוברים "שמעברין את החודש לצורך", כדי שלא יצא יו"ט במוצ"ש, ולפי אחרים – מזדמן יו"ט ראשון של חג בערב שבת, ולדבריהם יש רק ל"ו, דאין את הי"ב של מילוי המים, (הנ"ל דין 4) הואיל ואינן דוחות יו"ט.

י. סדר אמירת המוספים בתפילה וסדר קריאת התורה לבני חו"ל

[דף נה.]

1. סדר אמירת קרבנות המוספין בתפילה לבני חו"ל, לפי אביי – מדלגים את "וביום השני" וקוראים "ביום השלישי", ובהושענא רבא, קוראים רק "וביום השביעי", ולפי רבא – ביום א' של חוה"מ קוראים "וביום השני", ובהושענא רבא "וביום השישי" ולא קוראים "וביום השביעי".
2. סדר קריאת התורה, לדוגמא: ביום א' דחוה"מ, לפי רש"י – הרביעי שניתוסף לכבוד היום, קורא את ספיקי היום, דהיינו "וביום השני" וגם "וביום השלישי", ושלשת הראשונים קוראים מה שרוצים, ואין מקפידים על קריאתם, ולפי רבותיו של רש"י – שנים הראשונים קוראים את ספיקי היום, והשלישי את

מקורות והערות

(6) ד"ה שייר. (7) ד"ה כגון.

וצדקתו עומדת לעד וזה הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויטפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יו"ד טימנים קפג-ר

קריאת יום המחרת, והרביעי קורא מה ששנים הראשונים קראו, ולפי התוס' – ראשון קורא "וביום השני" השני "וביום השלישי" והשלישי "וביום השני" והרביעי "וביום השלישי", וכיוצא בזה קורין בספיקות שבכל יום ויום.

יא. משמרות הכהונה

[דף נה:]

1. בכל השנה – הכהנים נחלקים לעשרים וארבע משמרות, בכל שבוע היה עובד במקדש משמר אחר, וכל משמר מתחלק לו' בתי אב.
2. בחג הפסח ובשבועות – היו המשמרות מפיסות ביניהם, אלו מהם יזכו בהקרבת הקרבנות.
3. בחג הסוכות – המשמרות חילקו ביניהם את קרבנות המוסף, באופן שמי שהקריב היום לא יקריב למחר, וחזרין חלילה, נמצא שכל המשמרות שונות ומשלשות בפרי החג, חוץ מב' המשמרות האחרונות שמקריבות מפרי החג רק פעמיים בלבד.
- לפי שיטת רש"י – בלא פייס, עיי"ש את הסדר.
4. בשמיני – חזרו לפייס עליו כבשאר הרגלים, לפי רב – כל המשמרות באות ומפיסות, ולא אומרים שיקריבו אחת משתי המשמרות שלא שילשו בפרי החג, ולפי רבנן – שתי המשמרות שלא שילשו מפייסין ביניהם.

יב. הזמנים שכל המשמרות היו שוות ובמה

[דף נה:-ני.]

1. בשלשת הרגלים – באימורי הרגלים, דהיינו בקרבנות האמורים שיקריבום ברגל, היו כל המשמרות שוות להקרבה ולקבלת מנות.
- רש"י⁽⁸⁾ מפרש: שהיינו חזו ושוק של שלמי חגיגה של כל יחיד ויחיד, עורות של עולת ראייה, ומוספי ציבור ושעירי חטאת.
2. בחילוק לחם הפנים שברגלים – גם היו שוות.
- תוס'⁽⁹⁾ כותבים: שזוהו רק בחילוק הלחם ובאכילתו, אבל סילוקו, סידורו, והקטרת הביזיכין, המשמר הקבוע היה עושה אותם וכן את מוסף השבת.
3. בחובות הבאות שלא מחמת הרגל, כתמידין, נדרים, נדבות, פר העלם דבר של ציבור, ושעירי עבודת כוכבים, וכן עולות של קייץ המזבח – המשמר שזמנו קבוע הוא המקריב, ואין המשמרות זוכות בהם.
4. ביו"ט הסמוך לשבת בין מלפניה ובין לאחריה – כל המשמרות שוות בחילוק לחם הפנים.

יג. סדר הברכות למחויב לברך סוכה וזמן או יין וקידוש

[דף ני.]

1. סוכה וזמן, לפי רב – לת"ק (שבמשנתנינו) זמן ואח"כ סוכה, דתדיר ושאינו תדיר קודם, ולאבא שאול (שבברייתא) להיפך, דחויבא דיומא עדיף, ושהלכה כאבא שאול, ולפי רבה בר בר חנה – זמן ואח"כ סוכה, דלכו"ע תדיר ושאינו תדיר קודם.
- הגמ' פוסקת: שיברך סוכה ואח"כ זמן.
2. יין וקידוש, לפי ב"ש – מברך על היום ואח"כ על היין, דהיום גורם ליין שיבוא, ועוד שכבר קידש היום משחשיכה ועדיין היין לא בא לפניו, ולפי בית הלל – מברך על היין ואח"כ מברך על היום, דהיין גורם לקידוש שתאמר, ועוד דברכת היין תדיר, ותדיר ושאינו תדיר קודם.

יד. סדר חלוקת לחם הפנים בכל ימות השנה

[דף ני.]

1. ברגלים, וכן ביו"ט הסמוך לשבת לפנייה או לאחריה – כל המשמרות שוות בחלוקתן, כנ"ל נושא יב.

מקורות והערות

(8) ד"ה באימורי, במה. 9) ד"ה ובחילוק.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

2. ביו"ט שחל להיות ביום ב' בשבת – משמר שזמנו קבוע נוטל י' חלות והמתעכב ב' חלות.

רש"י מפרש: ש"זמנו קבוע" זהו ב' המשמרות שעובדות בשבת, ו"המתעכב" זהו המתעכב במקדש, אם מפני שחל יו"ט האחרון בחמישי בשבת, ואם מפני שהקדימו לבוא בערב שבת כשחל יו"ט ראשון ביום שני בשבת.

3. בשאר ימות השנה, לפי ת"ק – הנכנס נוטל שש והיוצא שש, ולפי רב יהודה – הנכנס שבע והיוצא חמש.

טו. משמר היוצא בלבד מקריב את מוספי השבת [דף נו:]